

Voorzitter: J. Visser (GroenLinks)

Namens de raad: M. van der Glas (GroenLinks), J.P Loopstra (PvdA), M. v.d. Laan (PvdA), S. Claassen (D66), J. Dijk (SP), G. de Vries (VVD), T. Moorlag (CU), K. de Wrede (PvdD), L. v.d. Giessen (CDA), H. Moerkerk (100%Groningen), R. Staijen (Stadspartij), A. Huitenga (Stadspartij), S. Bosch (Student&Stad), D. Ram (PVV)

Namens het college: R. van der Schaaf (wethouder), P. Broeksma (wethouder)

Namens de griffie: A. Weiland

## Gemeenterekening (ruimtelijk)

00:13:02

*Voorzitter:* Dames en heren, welkom bij deze meningsvormende sessie over de gemeenterekening deel twee. We hebben het over de programma's zes één vijf, evenementen. Zeven verkeer. Acht wonen. Negen kwaliteit van leefomgeving, paragrafen twee duurzaamheid en zeven groenbeleid. We hebben hier nu in de zaal drie wethouders. Er is nog een wethouder die sinds drie dagen de portefeuille van mevrouw Chakor heeft overgenomen, mevrouw Diks. Zij zit even in een ander zaaltje maar komt zeker opdruiven als er fysiek vragen moeten worden beantwoord. Het is een meningsvormende sessie dus bedoelt voor het stellen van politieke vragen. Niet meer technische vragen, daar hebt u uitgebreid de gelegenheid toe gehad. Er was geloof ik een brief ter beantwoording van de technische vragen. Ik moet nog even checken of de mensen die digitaal aanwezig zijn, daadwerkelijk aanwezig zijn. De heer Claassen, D66. Ja. Meneer Ram, PVV.

00:14:10

*De heer Ram:* Ja.

00:14:12

*Voorzitter:* Meneer van der Laan, Partij van de Arbeid.

00:14:15

*De heer van der Laan:* Aanwezig Voorzitter.

00:14:16

*Voorzitter:* De heer Huitenga van de Stadspartij.

00:14:21

*De heer Huitenga:* Ik ben er ook.

00:14:22

*Voorzitter:* Ik zie het. We doen alle programma's in één ronde. Als we een beetje tijdig klaar willen zijn, wil dit zeggen dat we daar ongeveer ruim een uur en een kwartier voor hebben met even een kleine pauze, zodat de wethouders even hun antwoorden kunnen afstemmen en ordenen. Dan nog vierentwintig minuten voor het College. Dus om half drie. Per fractie zitten er zes minuten in, inclusief interrupties. We gaan even op de tijd letten. Is dat akkoord zo? Ik zie geknik. Dat is mooi. Dan kijk ik rond wie als eerste het woord zou willen voeren. Ze zijn allemaal zo enthousiast. Mevrouw Moorlag, gaat uw gang.

00:15:23

*Mevrouw Moorlag:* Bedankt, Voorzitter. Het was een bijzonder jaar en daarmee hebben we ook een bijzondere jaarrekening. We zien dat veel ontwikkelingen last hebben gehad van de corona en voornamelijk bij het onderdeel verkeer is het logisch dat metingen en et cetera niet gedaan konden worden door allereerst de lockdown en natuurlijk ook de verandering naar meer thuiswerken. Tegelijkertijd zien we dat er goed op ingespeeld is door de gemeentelijke organisatie. Er zijn wegen aangepakt waar het rustiger was, zoals op Zernike. Eén van de dingen die we ook hebben geleerd, is dat het erg fijn was dat er een flink aantal fietsstewards in het centrum ervoor zorgden dat de fietsen juist gestald stonden en de openbare ruimte toegankelijk bleef. We hebben uit het afgelopen jaar kunnen leren dat mensen best bereid zijn om een stukje te lopen en het belang van bewegen zijn gaan inzien. De fietsen die voornamelijk buiten het centrum geparkeerd worden zijn hier een mooi voorbeeld van. Het is best fijn om je fiets aan de rand te zetten en even door het centrum te wandelen. Je geniet extra van de wandeling en je haalt de druk van het centrum doordat er minder geparkeerde fietsen op straat zijn.

00:16:30

*Mevrouw Moorlag:* We vragen het college hier lering uit te trekken en dit, voor zover het kan, ook in de toekomst door te zetten. Dan een paar onderdelen waar we aandacht voor willen vragen. Er is veel aandacht voor de veiligheid van fietsers in de jaarrekening. Ook de kwetsbare fietser staat centraal. We vinden dit een mooie ontwikkeling van het afgelopen jaar en we vragen ook deze ontwikkeling verder door te zetten. Ook zien we dat de eerste stappen zijn gezet naar een uitvoeringsstrategie voor deelauto's. Dit vinden wij een erg belangrijke ontwikkeling, omdat we denken dat hier nog veel meer winst te behalen valt en het de druk op ons openbare ruimte kan verminderen. We zijn ook erg benieuwd naar hoe dit zich verder gaat ontwikkelen. Het programma wonen laat ons zien dat er veel nieuwe woningen zijn gerealiseerd. Toch zien we dat er nog altijd minder woningen worden gerealiseerd dan beoogt en dat de getallen van het aantal woningen - dat in de pijplijn zit - ook niet overeenkomt met wat beoogd wordt.

00:17:25

*Mevrouw Moorlag:* Dit zien we de afgelopen jaren steeds gebeuren en dat bevreemdt ons toch wel. Verder zien we dat er flink wordt gewerkt aan het ontwikkelen van nieuwe woon- en werklocaties, zoals de Suikerzijde en de Stadshavens. Daar zijn het afgelopen jaar flink stappen in gezet en daar willen we het college ook voor complimenteren. Nieuwe woningen zijn hard nodig en dit biedt perspectief. Ook de wijkvernieuwing is flink op stoom. Er zijn al een heel aantal woningen aangepakt, gesloopt en weer opgebouwd. Er is een flink aantal sociale huurwoningen netto bijgekomen en de slaagkans op Woningnet is groter. Allemaal mooie dingen die verwezenlijkt zijn. Er is ook veel aandacht geweest het afgelopen jaar voor gepaste woningen voor ouderen. Dat vindt de ChristenUnie erg belangrijk, omdat ouderen een passend plekje verdienen in de wijk waar ze zich thuis voelen. Dit is ook goed voor de doorstroming op de woningmarkt. Tegelijkertijd zien we dat er het afgelopen jaar weinig met mantelzorg- en meerjarenwoningen gedaan is, aangezien er geen vraag naar is.

00:18:23

*Mevrouw Moorlag:* Wij denken dat er wel degelijk vraag naar is, maar dat het te complex is en dat de drempel te hoog is. We zouden hierin graag een meer faciliterende rol voor de

gemeente zien. Dan een stukje beheer nog, Voorzitter. De zorg voor een aantrekkelijke leefomgeving zien we als een gedeelde verantwoordelijkheid van bewoners, bedrijven en gemeente. Als we kijken naar de rol van de gemeente, zien we dat het borgniveau vaker is behaald dan beoogd. Toch is de tevredenheid van inwoners over het onderhoudsniveau lager. Vorig jaar hebben we al gevraagd of we met slim beheer hierin misschien meer konden bereiken. Aangegeven werd dat daar rekening mee gehouden werd. We zijn benieuwd hoe het college dit duidt. Aangezien betrokkenheid van inwoners leidt tot minder vervuiling en meer tevredenheid, is het jammer dat de participatie in 2020 lastig was. Positief vinden we dat meer stille krachten zich hebben ingezet om zwerfvuil op te ruimen. Dat verdient ook een groot compliment.

00:19:22

*Voorzitter:* De heer van der Glas heeft een vraag voor u.

00:19:27

*De heer van der Glas:* Dank u wel, Voorzitter. Een vraag aan de ChristenUnie. Ik zag dat de waardering van de inwoners zes komma drie was ten opzichte van de beoogde zes komma vijf. Dat vind ik in een jaar waarin corona hard heeft toegeslagen een heel erg positief signaal. Bent u dat met mij eens?

00:19:43

*Mevrouw Moorlag:* We vinden het jammer dat het alsnog lager is, want we hebben juist gezien hoe belangrijk die leefomgeving is. Dat proberen we hiermee aan te geven. Het is goed om te lezen dat er bij onze inwoners en ondernemers een groeiende belangstelling voor het vergroenen en het biodiverser maken van de directe leefomgeving is. Inwoners willen bijdragen aan een klimaatadaptieve gemeente. Voor wat betreft duurzaamheid, willen wij de activiteiten op basis van de subsidieregeling reductie energiegebruik er graag uitlichten. Dat zijn onder andere de wijkenergiecoaches, de junior energiecoaches en ondersteuning van de bewonersinitiatieven. Daarbij is het goed om te lezen dat er in 2020 een groot aantal bewonersinitiatieven zijn ondersteund binnen de gehele gemeente. Dan nog het laatste punt, Voorzitter, en dat is het energieloket. Het is heel goed dat dit loket in 2020 van start is gegaan om woningeigenaren te stimuleren en te helpen bij verduurzaming. Het energieloket heeft hier veel mogelijkheden voor en daarom zouden we graag zien dat er nog meer bekendheid komt van het loket onder woningeigenaren. Ziet het college hier mogelijkheden voor? Dank u wel, Voorzitter.

00:20:55

*Voorzitter:* Dank u wel, mevrouw Moorlag. Wie volgt? Mevrouw van der Giessen van het CDA.

00:21:08

*Mevrouw van der Giessen:* Dank u wel, Voorzitter. We waren weinig onderweg in 2020 en dat zien we ook terug in de cijfers van programma verkeer. Maar dat neemt niet weg dat er toch een aantal zaken zijn die in het oog springen. Want Voorzitter, het aantal inwoners dat zegt tevreden te zijn over de verkeersveiligheid in de eigen omgeving is slechts vijftig procent. Het beoogde doel van zestig procent hebben we niet gehaald. Dat was ook al niet heel ambitieus, want wat ons betreft moeten mensen zich wel echt veilig voelen op straat. We horen ook graag van de wethouder of die het met ons eens is dat dit wel meer een

prioriteit zou moeten worden, zodat we volgend jaar in de jaarrekening kunnen zien dat het aantal mensen dat tevreden is, gestegen is. Dan de fietsers: er zijn helaas voor 2020 geen gegevens voor het aandeel fietsers in de modal split. Dat getal staat echter al jaren zo rond de vijftig. We investeren fors in de fiets en fietsverbindingen. Dus we hopen ook in de volgende jaarrekening te zien dat het aantal toeneemt, want zo kunnen we ook beter beoordelen of de investeringen in de fietsverbindingen het gewenste resultaat opleveren.

00:22:07

*Mevrouw van der Giessen:* We zouden ook graag willen weten of forenzen meer de fiets gebruiken in de gemeente. Daarvoor hebben we dus een nieuwe indicator nodig, zodat we kunnen beoordelen of de investeringen invloed hebben op dat aandeel. We zullen volgende week dan ook een Motie indienen om daartoe op te roepen. Voorzitter, het CDA is blij dat er goede maatregelen genomen zijn omtrent het fietsparkeren in de binnenstad. We hopen dan ook dat de lessen die daaruit zijn genomen meegenomen worden, zodat wij de komende jaren goed bezig zullen blijven om parkeeroverlast terug te dringen. Dan het programma wonen. De woningnood is hoog en daar weet ik als starter zelf ook het een en ander van. De belangrijkste oplossing voor dit probleem is bouwen, bouwen, bouwen. Voorzitter, dan valt het toch wel wat tegen dat het doel van het aantal gerealiseerde woningen in de bebouwde kom niet is gehaald. De ChristenUnie zei het net ook al: het aantal woningen wat in de pijplijn zit is ook veel lager dan wat we beoogd hadden. Daar maken we ons zorgen over.

00:23:04

*Mevrouw van der Giessen:* In 2021, dit jaar dus, moeten we hard blijven werken om de doelen te behalen. Met de huidige markt hopen we te zien dat we volgend jaar het beoogde doel zelfs zullen overstijgen, zodat we echt hard werken om het tekort terug te dringen. Dan het programma leefkwaliteit: we zien dat men het onderhoud slechts beoordeeld met zes komma drie. Dat is voor ons veel te laag, ook in dit coronajaar. Het doel was zes komma vijf en dat vinden wij ook niet echt een ambitieus doel, al helemaal niet voor een college dat in het coalitieakkoord expliciet zegt te willen gaan voor verhoging van het onderhoudsniveau van groen en schoon. Dus wat ons betreft zouden we - en dat is ook iets waar we in de begroting naar gaan kijken - moeten streven naar een zevenenhalf of een acht. We willen dat mensen tevreden zijn over waar ze wonen. Dat is de plek waar ze veel tijd doorbrengen. Daarnaast kunnen we op basis van deze gegevens niet zien of dit beeld voor de hele gemeente geldt, of dat de lagere scores vooral komen vanuit een aantal wijken. Scores op wijkniveau zouden daarom dus ook wel erg welkom zijn.

00:24:08

*Mevrouw van der Giessen:* Het aantal bewoners dat actief is geweest voor het onderhoud is gedaald, en dat snappen we in het licht van corona. We zijn bijna tienduizend vrijwilligers verloren en dat is jammer. De vraag is dan ook: hoe gaan we ervoor zorgen dat we deze mensen weer kunnen activeren, zodat ze volgend en dit jaar weer allemaal helpen? Dan als laatste, een compliment over het evenement. Het is mooi dat het aantal meldingen van geluidsoverlast is gedaald, niet zo vreemd in dit coronajaar. We hopen dat we volgend jaar die dalende lijn terug blijven zien, ondanks dat er meer evenementen zullen plaatsvinden. Tot zover.

00:24:47

*Voorzitter:* Dank u wel, wie meldt zich?

00:24:53

*De heer van der Laan:* Voorzitter.

00:24:55

*Voorzitter:* Meneer van der Laan, voor woordvoering?

00:24:58

*De heer van der Laan:* Ja, graag als dat mag.

00:25:00

*Voorzitter:* Ga uw gang.

00:25:02

*De heer van der Laan:* Dank u wel, Voorzitter. Ik zal de woordvoering over de onderwerpen verkeer en wonen en met uw toestemming, zou ik u willen verzoeken om daarna de heer Loopstra het woord te geven over de overige onderwerpen.

00:25:18

*Voorzitter:* Dat is helemaal goed. Ik merk het wel als de heer Loopstra aan de beurt is.

00:25:22

*De heer van der Laan:* Dank u wel. De Partij van de Arbeid-fractie ziet dat Groningen een heleboel nieuwe betaalbare woningen nodig. Voor alle groepen is het momenteel hartstikke lastig om een nieuwe woning te vinden. Koopwoningen worden overboden met bedragen van vele tientallen duizenden euro's. We zijn daarom ook blij dat Groningen in 2020 een recordaantal woningen - duizendnegenhonderd - heeft neergezet. Belangrijker nog wel is dat 2020 een belangrijk jaar is geweest waarin we vergevorderde plannen hebben gemaakt voor het realiseren van heel veel woningen de komende decennia. Dan heb ik het specifiek over de gebieden in de Suikerzijde en de Stadshavens. Tegelijkertijd zien we dat de cijfers elders in de rekening wel wat tegenvallen, bijvoorbeeld als je het hebt over de plancapaciteit van de gezinnen. De doelstelling was driehonderd en we lezen tweehonderdachtendertig.

00:26:16

*De heer van der Laan:* De Partij van de Arbeid-fractie gaat ervanuit dat het hierbij niet gaat om een beleidskeuze van het college om minder in te zetten op gezinnen, maar dat het de bedoeling is dat deze getallen later gecompenseerd zullen worden, zeker ook gezien de plannen die we maken. Vraag aan het college dus om dat te bevestigen. Complimenten ook aan het college voor de grote aantallen jongerenhuisvesting die worden gerealiseerd. Nog altijd zijn goede, betaalbare zelfstandige eenheden populair en nodig. Zeker komend jaar en omdat heel veel studenten het studeren een jaartje helemaal overgeslagen hebben vanwege corona, is de verwachting dat het vanaf september extra druk gaat worden. We zijn ook blij dat het college inzet op huizen met ontmoetingsplaatsen, zoals bescheiden dakterras of een studieruimte samen. Volgens mij goed om dat ook te stimuleren en om de eenzaamheid onder studenten tegen te gaan. We vinden het goed dat het college daarover in gesprek gaat met corporaties. We zijn ook heel benieuwd naar de plannen. We willen graag het college ook vragen om daarover met ons als raad in gesprek te gaan. Wij hopen dat dat voor het einde van dit jaar nog kan. Graag reactie daarop.

00:27:29

*De heer van der Laan:* Dan over paragraaf zeven: het grondbeleid. Een hartstikke mooi resultaat en goed te zien dat het grondbedrijf winst maakt. De gemeente heeft dat geld ook hard nodig omdat de bijdragen van het Rijk zu tegenvallen. Ik wil het college ook vragen of het mogelijk is om in ieder geval een deel van dit geld te investeren in het versnellen van woningbouw. Wij denken dan specifiek aan het onderzoeken van de mogelijkheid om de ontwikkeling van de Eemskanaalzone te versnellen. Dit gebied ligt vlak bij de stad. We zijn nu begonnen met de planvorming. We zien bijvoorbeeld ook dat op de plek van Meerstad. BV Meerstad is heel goed bezig met het maken van plannen en het verkopen van kavels, maar op dit moment is er niks meer te verkopen omdat alle kavels verkocht zijn. Dus kijken of we daar de turbo nog op kunnen zetten.

00:28:19

*De heer van der Laan:* Dan ga ik verder met verkeer. Conclusie is dat Groningen blijft groeien. Ondanks het feit dat we in 2020 veel stil hebben gestaan, neemt het aantal inwoners toe. Dat betekent dat we ook aandacht moeten houden voor mobiliteit, een goede doorstroom, duurzaamheid en veiligheid in het verkeer. We zijn blij met de stappen die er zijn gezet op het gebied van fietsparkeren in de binnenstad, doorontwikkelen van het OV ondanks het teleurstellende jaar in 2020 en het doorbraken in het gebied van de ring zuid. In aansluiting op - ik geloof - hetgeen mevrouw van der Giessen al zei, zijn ook wij wat ontevreden met het cijfer van de verkeersveiligheid. Vijftig procent is wel wat laag. We vinden het doel van zestig procent ook niet zo ambitieus. Misschien was het mevrouw Moorlag trouwens. Maar volgens mij kunnen die cijfers wel wat omhoog. We willen het college uitdagen om met mee te denken over hoe we Groningen veiliger kunnen maken.

00:29:22

*De heer van der Laan:* Tot slot nog een vraag over het hoofdstation. Goed dat die plannen er komen. Dat vinden we fijn. We lezen ook dat er een onderzoek komt naar een uitbreiding van het ondergronds fietsparkeren zodat het stadsbalkon weg kan. Dat lijkt ons best een goed idee, want we zijn niet zo een fan van het stadsbalkon. We willen het college verzoeken om bij dat onderzoek naar het stadsbalkon en het ondergronds fietsparkeren, ook de alternatieve fietsroutes te betrekken. Parkeren en naar het station gaan, horen bij elkaar en het is belangrijk om de Werkmansbrug te ontlasten. Dan geef ik nu graag het woord aan de heer Loopstra met uw permissie.

00:29:57

*Voorzitter:* Met mijn permissie en die heeft nog één minuut spreektijd van de zes minuten.

00:30:02

*De heer Loopstra:* Dat is prima, Voorzitter. De fractie van de Partij van de Arbeid ziet reikhalzend uit naar de leidraad openbare ruimte die binnenkort door het college gepresenteerd. Ondertussen maakt onze fractie zich zorgen over de diverse bedrijven die telkens onze stoepen openbreken en weer kabels liggen. Zo ook in 2020. Dit gebeurt vaak niet door de stratenmakers, zodat onze stoepen voor ouderen en mensen met een kinderwagen niet meer te belopen vallen. Wij willen graag dat dat meer gecoördineerd wordt en dat er meer afstemming plaatsvindt. Soms gaat een bepaalde straat drie keer in het jaar open voor diverse kabels. Graag daar een reactie op. Nog één ding, Voorzitter, inzake de afvalinzameling heeft onze fractie de volgende vraag: in de rekening worden veel

conclusies getrokken, maar nog steeds hebben tienduizenden inwoners van onze gemeente geen blauwe papierbak. Voor het verder scheiden van het afval, lijkt het onze fractie van belang dat deze bakken er zo snel mogelijk komen, evenals het verstrekken van groene containers. Veel inwoners moeten ondergronds hun afval kwijt en doen dus ook daar hun groen afval in. Niet bevorderlijk voor de motivatie om te scheiden, lijkt ons. We hameren ook al jaren op collectief groene bakken voor meerdere inwoners. Daar is ook vraag naar. Dat wil ik hier graag inbrengen en we verwachten daarop een reactie van het college. Dank u.

00:31:36

*Voorzitter:* Dank u wel, meneer Loopstra. Net niet binnen de tijd. De heer Bosch van Student en Stad.

00:31:46

*De heer Bosch:* Dank u wel, Voorzitter. Ik begin even met het hoofdstuk wonen en daarna heb ik dan wat meer individuele opmerkingen over de andere stukken. Als ik begin met wonen, wil ik graag beginnen met de visie waar het volgens Student en Stad naartoe moet en dan zal ik daar vanuit verder gaan. We willen naar een stad met genoeg betaalbare woningen voor iedereen, ook voor studerende jongeren, waarbij de gemengde stad leidend is. Een stad waarin iedereen jong, oud, mensen met een grote en kleine portemonnee, gezinnen, starters, studenten en mensen in een verzorgingstehuis door elkaar heen in de wijk wonen. Jongeren en ouderen die samen willen wonen, kunnen dat met gedeelde faciliteiten. Dat creëert een stad waarin mensen elkaar aanvullen en waarin er wederzijds begrip is. Maar voorzitter, wat er nu gebeurt, wat de leidende tendens is en wat we ook in de jaarrekening 2020 terugzien is, is op sommige vlakken het tegenovergestelde.

00:32:44

*De heer Bosch:* Vooral op het gebied van jongerenhuisvesting. Kille dure appartementen met huursubsidie worden aan de rand van de stad bijgebouwd en daar gaan jongeren naartoe. Soms in panden die totaal verkeerd zijn aangelegd op een zo goedkoop mogelijke manier, zoals in Nido-flat te zien is - vandaar ook de schriftelijke vragen daarover - waardoor het daar vijftig graden wordt. Maar er is een tekort, dus de studenten trekken daar wel naartoe. Dit wordt goedgepraat door een interpretatie van een studentenwoningmonitor - w hebben deze discussie vaker gevoerd, maar ik blijf het zeggen - die totaal verkeerd geïnterpreteerd wordt. Er wordt gevraagd: wilt u misschien groter wonen? Dan zeggen veel mensen die in een kleine studentenkamer wonen: "Ja, dat lijkt mij wel wat". Vervolgens komt de vraag: wilt u daar ook voor betalen? En dan is het antwoord "nee", omdat de meeste studenten begrijpen dat dat op dit moment niet mogelijk is. Maar toch wordt ervanuit deze redenatie ingezet op extra zelfstandige appartementen, waardoor er steeds minder mensen samenwonen. Dat begrijpen wij simpelweg niet.

00:33:45

*De heer Bosch:* Dat zie je ook in de woningvraag terug. Als je nu een huurdersmakelaar belt en je wil in je eentje wonen, ben je zo ergens terecht. Terwijl je met z'n tweeën of z'n drieën soms twee jaar in de wachtrij staat. Jongeren willen samenwonen en twee weken geleden was er een huis aan de Bloemstraat waar vijf vrouwen wonen en zij hebben vier uur lang iets opgezet op een openbare Facebook. Zij hebben tweehonderdzesenveertig reacties

gekregen van meisjes die graag samen willen wonen en niet in hun eentje in een appartement willen zitten. Wat er ook ondertussen gebeurt, Voorzitter, is dat gezellige studentenhuizen in verschillende wijken in de stad omgebouwd worden tot wederom individuele appartementen. Er zijn vierenzestig vergunningen uitgegeven. Een gemiddeld studentenhuus heeft ongeveer vijf zes woningen. Je kan het ongeveer al voor rekenen. Het is moeilijk om het precies te maken. Maar er zijn zo'n vierhonderd gezellige studentenkamers afgelopen jaar onttrokken uit de markt. Samenwonende studenten in de binnenstad verdwijnen op deze manier langzamerhand. Als je deze jaarrekening leest, lijkt het alsof het college daarbij staat te applaudiseren.

00:34:54

*De heer Bosch:* Eind dit jaar kunnen we een stop zetten tussen het ombouwen van studentenhuizen naar losse appartementen, en daar zal Student en Stad zich dan ook keihard voor maken. Voor de rest zijn er meer interessante zaken binnen het wonen. Het percentage jongeren dat tevreden is met hun woning is drastisch gezakt en is nog maar negenenvijftig procent. Twee op de vijf studenten is niet tevreden over hun woningkwaliteit. Dat wordt vrij, wat ons betreft, makkelijk verklaard door corona. Je zit meer in je huis en dan zie je misschien beter wat goed en niet goed is. Zo wordt het verklaard. Misschien komt het ook wel omdat de gemiddelde student per maand achtenzeventig euro te veel betaald. Dat is bijna duizend euro per jaar dat in de zakken gaat van huisjesmelkers. Gelukkig - en daar wil ik echt complimenten voor geven - staat er: "Om meer grip te krijgen op de misstanden op de kamerverhuurmarkt willen we actief gaan handhaven in plaats van passief op basis van meldingen". Applaus, want dat is echt heel erg goed. We hopen dan ook dat dat groots en groot ingezet wordt.

00:35:59

*De heer Bosch:* Mijn vraag aan het college: is het college voornemens om hierin fors in investeren, zodat we huisjesmelkers kunnen dwingen een eerlijke prijs te vragen? Kunnen we huisjesmelkers die dat niet doen aanpakken, zoals ook de misstanden bij verhuurders Han Vos aangepakt worden? Ook daar schriftelijke vragen, want dat is een schandalige actie geweest. Huisjesmelkers hebben soms het gevoel dat ze de baas zijn van de stad en dat moeten we zo snel mogelijk veranderen. Dan is er nog WIJS, een fantastisch initiatief in Groningen. Het staat altijd onder wonen en wij begrijpen dat niet zo goed. Vorig jaar hebben we dat ook gemeld, maar dat maakt het initiatief niet minder goed. We zien dat in de stad maar zevenenvijftig procent van de inwoners aangeeft dat de omgang tussen immo-studenten en stadgers goed gaat. Dat is echt heel weinig als maar zevenenvijftig procent dat vindt. WIJS is aan de ene kant een manier om die twee groepen dicht bij elkaar te brengen, dus wij hopen dat we de WIJS-locaties snel kunnen uitbreiden.

00:37:02

*De heer Bosch:* Maar daarnaast denken wij ook - en we zullen daar later op terug komen - dat we met de excessen waarop het misgaat en waar er frictie is tussen studenten en stadgers in sommige wijken, iets mee moeten. In het coronajaar is dat opgelopen en soms loopt dat te lang op. Misschien moeten we wel meer slagvaardiger denken aan een bepaalde vorm van buurtbemiddeling waardoor er meer gesproken wordt tussen de twee groepen in plaats van dat er alleen maar irritatie is. Dan wil ik me graag aansluiten bij de eerdere fracties die iets hebben gezegd over de verkeersveiligheid. Het is niet zo'n sexy onderwerp,



maar dat er maar vijftig procent van de mensen, als ze op straat lopen, zich veilig voelen, is wel echt drastisch laag. Er zijn nu zes locaties aangepakt en dat is natuurlijk goed. Maar als dit zo'n groot probleem is en als je ziet dat er zoveel mensen zich onveilig voelen, moeten we misschien wel wel meer doen. En de vraag aan het college: kunnen we samen met de mobiliteitsvisie de inzet op verkeersveiligheid niet drastisch verhogen de komende jaren?

00:38:03

*Voorzitter:* U bent aan uw tijd, meneer Bosch.

00:38:07

*De heer Bosch:* Kan ik nog een laatste opmerking doen over duurzaamheid?

00:38:09

*Voorzitter:* Uw laatste zin.

00:38:11

*De heer Bosch:* De laatste zin is dat we nog heel veel moeten doen aan duurzaamheid. Dat blijkt uit het PAC en ik wil graag weten van de wethouder wat zijn politieke lezing is en waarom het besparen nog niet zo goed lukt op dit moment.

00:38:26

*Voorzitter:* Dat was inderdaad een zin. Dank u wel. Meneer Dijk, SP.

00:38:34

*De heer Dijk:* Dank u wel, Voorzitter. Volgens mij is dit het derde jaar achter mekaar dat er geen kamerverhuurvergunning is verstrekt. Halleluja! Een mooi succes. Daar zijn we wederom voor het derde jaar achter mekaar ontzettend blij mee. Dan wil ik me graag aansluiten bij het verhaal over wonen van CDA en ChristenUnie. Vooral omdat je ziet dat de doelen die gesteld worden, niet gehaald zijn. Volgens mij is het de bedoeling is om in deze Raadscommissie te beoordelen of de doelen die gesteld zijn in de rekening wel of niet gehaald worden. Maar er moet wel bij gezegd worden, als die doelen met betrekking tot woningbouw niet gehaald worden, we als raad ook kritisch naar onszelf moeten kijken. Stellen wij dan genoeg middelen en instrumenten ter beschikking om dat ook voor elkaar te krijgen? Dus voor de partijen die zorgen hierover hebben, laten we erover nadenken hoe we dat wel kunnen doen.

00:39:25

*De heer Dijk:* Dan het openbaar vervoer. Mijn collega Wim Koks heeft onlangs nog een goed vol betoog gehouden over de verbindingen van het OV in de buurten en wijken. Wij zien over het algemeen een verschraving daarvan. Je ziet het ook aan het tevredenheidspercentage op het OV op buurtniveau. Dat loopt terug. Wat ons betreft, is dat een hele grote uitdaging voor dit college. Het is allemaal boeiend om het veel over fietsen en voetgangers te hebben, maar voor onze stadswijken is het cruciaal dat er bussen en openbaar vervoer gaan door de stad, ook richting de binnenstad, zeker als er een college zit die zoveel mogelijk auto's uit de binnenstad wil weren. Ik zou ook kunnen zeggen dat de SP het best een goed idee vindt om wat minder auto's in de binnenstad te krijgen, maar dan moet je wel het OV op orde hebben. Dan het verkeer. Veel andere partijen noemden het ook al. Het doel was om de overlast terug te dringen naar minder dan zestien procent en dat is niet gelukt. Het is gestegen naar negentien procent. Dat geldt ook voor de parkeerproblemen. Ook deze zijn

gestegen met vier procent. Terwijl dit toch echt als belangrijk wordt ervaren door veel bewoners.

00:40:36

*De heer Dijk:* Ook voor verkeerproblematiek en onveilige situaties in de buurten en wijken was het streven vijftien procent en is het slechts zes procent geworden. Ik zou wel graag een reactie willen van het college hoe zij dat duidt en hoe dat komt. Ik wil niet zeggen dat dit al jarenlang zo is, maar we zien nu wel in één keer een toename van het niet halen van de doelen. In het verleden zagen we dat ook wel, maar nu is het wel in een extremere vorm. Dan over Paddepoelsterbrug en dat ga ik even voorlezen: "Ten aanzien van de realisatie van een nieuwe Paddepoelsterbrug hebben we een onderzoek uitgevoerd naar de noodzaak van deze brug en er zijn verschillende varianten onderzocht. Door het BO MIRT is eind 2020 besloten een vaste hogere brug voor fietsers en voetgangers te realiseren". Dat strookt niet met allerlei Moties en voorstellen die zowel in de Tweede Kamer als in deze raad zijn besproken. We snappen dan ook wel dat meerdere bewoners terecht wat zenuwachtig aan het worden zijn en dat de - zoals meneer Koks hier in deze zin heeft gezegd - raad zich in het pak aan het naaien is.

00:41:42

*De heer Dijk:* Het zijn niet mijn woorden, maar de woorden van meneer Koks. Dat gevoel wordt alleen maar sterker als dit soort zinnen in de jaarrekening terugkomen, terwijl we toch meerdere malen daarop hebben aangedrongen als raad dat het een platte brug moet worden in plaats van een hoge brug, waar het Rijk steeds op aanstuurt. Dan duurzaamheid en het verduurzamen van wonen en de wijkaanpak. Dit loopt vertraging op. Ik zal niet te veel uitweiden, maar dat verbaast ons niet zo heel erg. Het is een ingewikkeld en moeilijk probleem en dat ziet onze fractie ook heel erg. Daarbij moet je bewoners overtuigen van het feit dat het goed is om dat te doen. Dat betekent dat je als buitenstaander moet zeggen: "Er moet iets aan uw woning gebeuren", terwijl de bewoners daar misschien nog niet van overtuigd zijn of het helemaal ook niet willen. Ik moet zeggen dat de geluiden die ik in deze rekening lees, niet stroken met de geluiden die wij uit de wijken ophalen. Ik heb eerder in rekeningen ook al aangegeven dat wij ons druk maken over het sentiment dat over deze heerst in de noordelijke, oostelijke en westelijke wijken. Ze hebben het gevoel dat het door hun strot gedrukt worden in plaats van dat het iets is waar ze profijt uit kunnen halen.

00:42:50

*De heer Dijk:* Mijn fractie vindt het dan iets te kort door de bocht als we lezen dat het door corona vertraging heeft opgelopen. Ja, dat snappen wij. Maar nogmaals, de onvrede en weerzin groeit in die buurten en wijken. We maken ons daar zorgen over. Ik wil graag een duiding van het college hoe dit komt. En dan ook een klein beetje vooruitkijkend: hoe wil ze dit aanpakken de komende tijd? Als er één opgave is voor onze stad en gemeente, is het dit wel. Het wijkgericht werken. Ik weet niet of het per se in deze Commissie past, maar daar staat een heel verhaal over democratische vernieuwing. Ik kan me voorstellen dat het ook bij bestuur past, maar ook bij het wijk- en gebiedsgericht werken. Dat verhaal over die democratische vernieuwing vindt mijn partij ronduit ongepast. Er wordt een soort halleluja verhaal gehouden over hoe ontzettend mooi het allemaal niet is en over mensen betrekken en dit en dat. Laat ik kort even een samenvatting geven: de Isebrandtsheerd, de Lagelandpolder, de H.L. Wichersstraat, en de Zaayer rondom de Ringweg, zonneparken bij

Haren, wijkvernieuwingen, de drafbaan, de flats bij de Reitdiepzone, de Wolderingflats, crossroads, Nido-flats, Dijkstede, allerlei problemen van particuliere en coöperatieve huurders.

00:44:08

*De heer Dijk:* Ik weet dat het niet direct een verband houdt met democratisch vernieuwen, maar het zijn allemaal stuk voor stuk punten waarbij het college het gelukt is om bewonersinitiatieven en mensen die iets willen in deze gemeente tegen de haren in te strijken. Dan is zo een hallelujah verhaal over democratische vernieuwing op een paar plekjes in deze stad totaal ongepast. Tot slot over wonen: de opbrengst van de OZB en de grondopbrengst vallen dit jaar een stuk hoger uit. Dit komt volgens mij vooral omdat de waarde van woningen en grond gestegen is en omdat er veel grond en woningen zijn verkocht en gebouwd. Dat is positief. Dat is mooi. Voor de toekomst zal dit beeld niet zo snel veranderen. Je hoeft geen glazen bol te hebben-

00:44:54

*Voorzitter:* Wilt u afronden?

00:44:56

*De heer Dijk:* Het zijn nog drie zinnen, denk ik.

00:44:57

*Voorzitter:* Dat is mooi.

00:44:58

*De heer Dijk:* Je hoeft geen glazen bol te hebben om in te zien dat de woning- en grondprijzen de komende jaren niet gaan dalen. Dat betekent dat we met deze opbrengsten ook andere investeringen kunnen doen in onze stad.

00:45:13

*Voorzitter:* Dank u wel, meneer Dijk. Wie? Meneer Staijen.

00:45:20

*De heer Staijen:* Dank u. Ik kan gelijk aansluiten op de allerlaatste woorden van de heer Dijk over de stad en de gemeente. Dit wordt een duopresentatie. Ik begin met verkeer en vervoer. Het hele verkeershoofdstuk in de jaarrekening, Voorzitter, gaat over de stad. Ook in 2020 is de herindeling - waarbij de gemeente nog eens is uitgebreid met grote landelijke gebieden en veel dorpen - nog steeds niet meegenomen in het verhaal van het verkeer. Blijkbaar tellen we buiten de stad nog steeds niet mee. Voorzitter, iedereen moet op de fiets. Lopen mag ook, maar liefst op de fiets en daarom verbannen we de auto en wordt het OV steeds verder uitgekleeft. De auto mag nog wel de gemiddelen inbrengen voor al die extra super fietsvoorzieningen, want fietsers betalen geen belasting en geen parkeergeld maar leggen wel beslag op een steeds groter deel van de openbare ruimte en de wegen. Jammer voor die auto's en het OV komt ook niet meer in de wijken. Het college constateert dat het openbaar vervoer steeds meer verbreed naar openbare mobiliteit, las ik.

00:46:28

*De heer Staijen:* Dat geldt - ik stipte het daarnet al aan - blijkbaar alleen maar voor de mensen die aan de hoofdlijnen wonen. De rest van de dorpen en wijken wordt afgesneden door het steeds verder strekken van buslijnen. Dat was niet alleen in 2020 zo, maar dit gaat

nog steeds erger worden. Het overlaten van het fijnmazige vervoer naar en van de hoofdlijnen aan vrijwilligers, is volgens de Stadspartij het afwentelen van de eigen incompetentie op het initiatief van de bewoners. Fijn! Ook de situatie met de bruggen over het Starckenborghkanaal - net ook al aangestipt - wordt ieder jaar slechter. In heel 2020 is hierop geen enkele vooruitgang geboekt, eerder achteruitgang. De Stadspartij vindt het ook heel erg jammer dat er een zogenaamd voordeel is van zeven ton in de afdeling verkeer, omdat het stille asfalt bij Hoogkerk nog steeds niet is gerealiseerd. Dat extra budget was toch juist om het onmiddellijk aan te leggen. Zelfs het onderhoud voor die vier jaar werd vooruit getrokken daarin.

00:47:30

*De heer Staijen:* Nog steeds zitten de bewoners daar in de herrie. Ik ga naar wonen. In dit programma gaat wel heel erg veel aandacht naar energieneutraal en duurzaamheid. Maar waar blijft de sanering van al die ongezonde schimmelwoningen? Waarom wordt er nooit eens werk gemaakt van een grootschalig renovatietraject van deze sociale huurwoningen? Denk eraan: vochtige lucht vreet energie om te verwarmen. Dat is wel een factor vijf en zo hoog als droge lucht. Dus ja, je wordt dan automatisch duurzamer. Voorzitter, wat de Stadspartij betreft valt dit onder de basiskwaliteit van leven. En had dit als een soort [onhoorbaar] regel makkelijk in 2020 al kunnen worden opgestart. Ook is de inzet op een toevoeging van tweehonderd tot tweehonderdvijftig sociale huurwoningen per jaar extra veel te laag om dat groot tekort op afzienbare tijd weg te werken. De maatregelen voor een hogere slaagkans op de woningmarkt voor gezinnen werken ergens wel, maar toch ook nog veel te weinig. Realiseert het college wel dat maatregelen op dit gebied weer ten koste gaan van andere groepen die ook een urgentie hebben?

00:48:46

*De heer Staijen:* We moeten wel voorkomen - ik dacht dat Student en Stad het ook al aanroerde - dat dit straks wordt voor aan de ene kant studenten en aan de andere kant de rijke burgers. De rest moet ook ergens kunnen wonen. Het feit dat tien procent van de gezinnen vindt dat ze niet in een prettige buurt wonen, helpt ook niet om die doelstellingen te halen. Volgens de Stadspartij is er maar één oplossing: meer bouwen, nog meer bouwen en nog veel meer bouwen. Ik stip het grondbeleid nog aan. Het gebrek aan vestigingsmogelijkheden voor het MKB aan de oostzijde is een probleem aan het worden. Juist deze bedrijven zullen nu de economie weer goed op gang moeten brengen na de coronacrisis. Naast het ontwikkelen van de A7 - wat het college aanstipt - kan er misschien ook eens gekeken worden in de voormalige gemeente Ten Boer door bijvoorbeeld makkelijker de bestemming te kunnen wijzigen van agrarische bedrijven die stoppen en en zo ook lichte industrie kunnen worden. Daar laat ik het bij. Ik geef het verder over aan de heer Huitenga.

00:49:46

*Voorzitter:* Die daar nog twee minuten voor heeft.

00:49:48

*De heer Huitenga:* Dank u wel, Voorzitter. Ik heb het over de duurzaamheid en in eerste instantie over de leefomgeving. Mijn fractie ziet dat de coronacrisis zijn sporen heeft achtergelaten op veel projecten op het gebied van de leefomgeving, vernieuwing en

onderhoud. Helaas zijn er daardoor vertraging opgelopen bij belangrijke projecten en de tevredenheid van de burgers is teruggelopen. Een lichtpuntje is wat ons betreft de stijging van de borgkwaliteit en we hopen dat het college dit percentage weet vast te houden en mogelijk zelfs weet te verhogen. Eén van de belangrijkste punten wat ons betreft is het gemeentelijk water en het rioleringsplan dat vorig jaar op gang is gekomen, ook met de nodige vertraging. De waterhuishouding is één van de belangrijkste zaken wat betreft de leefbaarheid. Wat ons opvalt is dat het college zich het doel stelt om een aantal kwetsbare locaties terug te brengen en dan praten we over hittestress, wateroverlast en verdroging. Maar we missen het totale overzicht van waar die plekken zijn. Hoeveel plekken zijn het? Wat werd voor deze plekken concreet bereikt?

00:50:43

*De heer Huitenga:* Zijn het er meer of minder geworden? Wat is het vooruitzicht? Wat de scores van tevredenheid betreft, zien wij helaas een daling. Niet helemaal onverwacht met corona, maar het is ons niet helemaal duidelijk of dit volledig aan corona te wijten is of dat er ook andere redenen zijn. Graag een toelichting over dit belangrijke doel en ook meer cijfers zodat we inzage krijgen in welke problemen er precies spelen. Waar zijn mensen tevreden en waar niet? Welke lessen kunnen wij dan leren uit deze beoordeling. Ten slotte wat betreft leefbaarheid, vinden wij het teleurstellend hoe het onderdeel erfgoed er bekaaid in deze jaarrekening vanaf komt. Erfgoed speelt wat ons betreft een belangrijke rol voor de identiteit van bewoners en wijken en voor de toeristische sector. We zien graag meer ambitie en projecten op dit gebied. Dan wat betreft duurzaamheid-

00:51:34

*Voorzitter:* U bent door uw tijd heen. Althans, u bent samen door uw tijd heen. Kan het in één zin?

00:51:44

*De heer Huitenga:* We zijn heel teleurgesteld over wat er bereikt is met het energieloket. Heel weinig gesprekken. Heel weinig woningplannen. We zien graag een andere aanpak, namelijk dat er eerst met de bewoners gepraat en gevraagd wordt: "Hoe kunnen wij als gemeente u helpen om met de energietransitie aan de slag te gaan?". Niet alleen de mensen voorlichten, maar concreet inventariseren wat ze nodig hebben. Dank u wel, Voorzitter.

00:52:07

*Voorzitter:* Dank u wel. Mevrouw de Vries, VVD.

00:52:12

*Mevrouw de Vries:* Dank u wel. Voorzitter, in algemene zin zien we dat ondanks corona de inzet van de gemeente wel is gebleven op belangrijke thema's zoals woningbouw, verduurzaming en bereikbaarheid. Dat vinden we mooi. We hebben wel een aantal aandachtspunten en ik begin met de belangrijkste, namelijk wonen. Er wordt flink gebouwd, maar zoals andere partijen ook al hebben aangegeven, blijft er ook wel wat onduidelijkheid over het aantal woningen dat gepland is en vervolgens daadwerkelijk gerealiseerd wordt. Wij hebben daar wel wat ideeën bij, waarvan we ook benieuwd zijn wat het college daarvan vindt. Ten eerste: heeft het college ook gekeken naar het uitbreiden van de capaciteit? Er wordt over het algemeen geadviseerd om honderddertig procent programmacapaciteit aan te houden. Daar zitten we volgens mij niet op. Is het mogelijk om daar wel naartoe te gaan?

Er wordt vaak gesproken over een boegwolf aan plannen. Zo hoorden we het bij eerdere jaarrekeningen ook. Maar is het dan mogelijk om plannen eerder verder naar voren te halen, zoals we ook eerder gedaan hebben met het Suikerterrein?

00:53:07

*Mevrouw de Vries:* Is het mogelijk om reserveplannen te ontwikkelen, zodat we die eerder naar voren kunnen halen als dat nodig is? En als laatste: is het mogelijk om extra budget in te zitten, bijvoorbeeld vanuit de positieve resultaten van de grondexploitaties om verder te versnellen? Ik sluit me ook graag aan bij wat meneer van der Laan van de PvdA hierover al eerder zei. Dat over wonen. Nog een aantal andere punten en de eerste gaat over fietsen. We vinden het jammer dat er juist afgelopen jaar dan niet is ingezet op het vinden van structurele fietsparkeerplekken, terwijl dat wel de bedoeling was. Nu het leven in de binnenstad ook weer op gang komt, zijn die fietsparkeerplekken natuurlijk hard nodig. Is er inmiddels al zicht op capaciteit aan de west- en zuidkant van de stad? De verkeersveiligheid: in 2020 zijn er minder verkeersonveilige situaties aangepakt dan gepland? Waarom is dat? Het is begrijpelijk dat er door corona minder verkeer was, maar voor de VVD is dat een mooi moment om onveilige situaties aan te pakken.

00:54:06

*Mevrouw de Vries:* Duurzaamheid: wij vonden de paragraaf over duurzaamheid over het algemeen lastig te lezen en te beoordelen. Wat hadden we nu aan doelen op het gebied van duurzaamheid? Hebben we die gehaald? Heeft het college dat zelf wel helder? Het staat een beetje verspreid en er zijn nergens echt duidelijke indicatoren. Kan het college ervoor zorgen dat dit voor een volgende jaarrekening duidelijker en gemakkelijker te beoordelen wordt?

00:54:29

*De heer Dijk:* Voorzitter, ik had een beetje hetzelfde als mevrouw de Vries had over dit hoofdstuk. Vandaar dat ik zelf maar een beoordeling en duiding gegeven heb over hoe wij aankijken tegen draagkracht voor energiebesparende maatregelen in buurten en wijken. Ik ben benieuwd hoe de VVD daarnaar kijkt.

00:54:46

*Mevrouw de Vries:* Naar draagkracht voor energiebesparing. Wat bedoelt u dan precies met draagkracht?

00:54:50

*De heer Dijk:* Wat uw beoordeling is over hoe er in de wijken gedacht wordt over het verduurzamen van hun woningen? En over het draagvlak voor alle maatregelen die hierin staan?

00:55:00

*De heer Claassen:* Het is een vrij algemene vraag. Ik weet ook niet zo goed in hoeverre dat gaat over hoe we het afgelopen jaar - in 2020 - gepresteerd hebben. In algemene zin, denk ik dat de VVD het heel erg belangrijk vindt dat er draagvlak is in de buurten. Ik denk ook dat dat er af en toe nog niet voldoende is. We moeten daar heel erg goed op inzetten. We moeten mensen niet zomaar dwingen om te verduurzamen als ze zich daar niet goed bij voelen. Dus ik denk dat het belangrijk is om daarop te blijven inzetten.

00:55:32

*De heer Dijk:* Vindt u dat het college dat goed doet? Dat is mijn vraag.

00:55:36

*Mevrouw de Vries:* Dan ga ik die nu beantwoorden, want die was me nog niet helder. Ik denk dat daar nog meer op ingezet kan worden. Ik denk dat er bij een groot deel van de mensen nog vragen leven over waarom die verduurzaming nodig is. Ik en mijn partij denken dat het nodig is. We vinden het belangrijk dat voor we dingen gaan doen en mensen gaan verplichten om dingen te doen, mensen zelf ook bewust zijn van de noodzaak daarvan. Wat ook nog over duurzaamheid gaat, is het nieuwe energieloket. We hebben in 2020 achtduizendzevenhonderd bezoekers gehad en honderdenzeven daarvan hebben een offerte aangevraagd. Is er in de volgende rekening ook inzichtelijk te krijgen hoeveel daarvan daadwerkelijk verduurzamingsmaatregelen hebben genomen? Wat is het conversiepercentage? Dat lijkt ons relevant om op termijn het functioneren van dit energieloket te beoordelen. Als indicator wordt het aantal woningen in Groningen dat minimaal energielabel C heeft genoemd, maar vervolgens staat er ook bij dat die gegevens niet bekend zijn, terwijl we daar als gemeente wel naar streven.

00:56:34

*Mevrouw de Vries:* Hoe kunnen we dan beoordelen dat het de goede kant opgaat met het verduurzamen? Als laatste: de inwoners waren in 2020 substantieel minder tevreden over het onderhoud van hun omgeving. Dat gaven andere partijen ook al aan. Hoe verklaart het college die afgenomen tevredenheid en wat gaat het college eraan doen om mensen in 2021 weer meer tevreden te laten zijn? Dank u wel.

00:56:57

*Voorzitter:* Dank u wel, mevrouw de Vries. Meneer van der Glas.

00:57:02

*De heer van der Glas:* Dank u wel, Voorzitter. Voorzitter, ik begin met duurzaamheid. 2020 was een gek jaar waarin we op een totaal andere manier moesten werken. We zijn blij om te zien dat ondanks alle coronamaatregelen toch heel veel werk is verzet. Het aantal van aansluiting op WarmteStad is verdubbeld. Een groep energiecoaches is opgeleid. Het aantal zonnepanelen ligt voor op schema en er zijn grote stappen gezet in twee grote hernieuwbare energieprojecten. Tegelijkertijd viel het ook op dat de totale hoeveelheid energieverbruik maar langzaam naar beneden gaat. Dat roept bij ons de vraag op: doen we als gemeente wel genoeg om op stap één van de TRIAS Energetica - namelijk energie besparen - in te zetten? Kan de wethouder aangeven wat hij eraan gaat doen om dat verder te stimuleren komend jaar?

00:57:48

*De heer van der Glas:* In het NRE programma hebben we een aantal dingen gezien, eerder ook al genoemd. Daarvan is ook helaas minder uitgevoerd dan wij hadden verwacht. Dat heeft natuurlijk een belangrijke reden en dat is corona waardoor mensen niet makkelijk aan de keukentafel komen. Maar is er ook nagedacht over andere manieren om het gesprek aan te gaan? Ik denk aan bijvoorbeeld online adviezen geven. 2020 was ook het jaar waarin we veel moesten bezuinigen.

00:58:12

*De heer Dijk:* Voorzitter.

00:58:12

*Voorzitter:* De heer Dijk heeft een vraag voor u.

00:58:14

*De heer Dijk:* Voorzitter, de heer van der Glas van GroenLinks noemt nu twee punten waarin duidelijk wordt dat hij een vraag heeft aan het college. Wat vindt u er zelf van? Nogmaals, de jaarrekening is het moment waar je terugkijkt of je je doelen hebt bereikt ja of neen. En ook om te beoordelen of het college zijn werk heeft gedaan, ja of neen. Dus voordat u allemaal vragen gaat stellen over het college het in de toekomst gaat doen.

00:58:37

*De heer van der Glas:* Mijn fractie vindt stap één het allerbelangrijkste. Dat betekent dat we maximaal in moeten zetten op energiebesparing.

00:58:43

*De heer Dijk:* Vindt u dat dat gebeurd is ja of neen?

00:58:45

*De heer van der Glas:* Voorzitter, dit gaat allemaal van mijn spreektijd af. Ik vind dat dat beter had gekund en daarom stel ik de vraag aan het college. Moest veel bezuinigen en één van de bezuinigingen was de wijkbenadering voor de warmtetransitieplannen. Het is een opsteker om te zien dat zoveel bewonersinitiatieven zelf het heft in handen hebben genomen en kijken hoe ze hun eigen wijk verder kunnen verduurzamen. Onze fractie ziet voorzichtig een toename van aandacht voor de ecologische waarden van ons groen. Dat is een waarneming uit eigen ervaring. We zien dat nog niet terug in het jaarverslag. We zien graag een versterking van die inzet en een betere borging van de kennis daarover bij de uitvoerders. Dat maakt het voor inwoners eenvoudiger om samen met de gemeente te zorgen voor bijvoorbeeld ecologisch bermbeheer. Percentage hergebruik van afval blijft steken op een schamele tweeënzestig procent, waarvan vijftien procent de doelstelling was. Wat ook nog steeds enorm achterblijft op de landelijk afgesproken vijftien procent in de vangdoelstelling.

00:59:41

*De heer van der Glas:* Behalve voor het organisch materiaal is van alle stromen de doelstelling niet behaald. Alle inspanningen ten spijt. Dat heeft geresulteerd in een nadeel van een half miljoen wat we meer kwijt zijn geraakt aan verwerkingskosten van de reststromen en wat geleid heeft tot bijna de hoogste afvalstoffenheffing van heel Nederland. En dat terwijl de oplossing voor handen is. Maar goed, dit is de jaarrekening en ik laat het even bij deze constatering. Leefkwaliteit. We zien een toenemende aandacht voor leefkwaliteit in de buitenruimte: fietsstraten, leefstraten, ruimte voor voetgangers en om te spelen. Daarnaast is er ook veel meer aandacht voor vergroening van de buitenruimte wat niet alleen voor plant en dier belangrijk is, maar ook voor de aanpassing aan het veranderende klimaat. Wat onze fractie betreft versterken we deze aanpak met kracht. Onze fractie wacht met smart op twee uitwerkingen die het college lang geleden al heeft beloofd op te leveren, namelijk de uitwerking natuurinclusief bouwen en de planologische borging van de gemeentelijke ecologische structuur. De discussie rond het Driebond Bos en de



natuurcompensatie voor Suikerzijde, lieten ons onlangs weer zien hoe belangrijk die onderwerpen zijn. Wonen en huisvesting is en blijft een aandachtspunt.

01:00:57

*Voorzitter:* Mevrouw de Wrede heeft een vraag voor u.

01:01:00

*Mevrouw de Wrede:* Dank u wel, Voorzitter. Ik hoor de heer van de Glas zeggen dat de nota's natuurinclusief bouwen en nog wat anders, van belang zouden zijn voor de Suikerzijde en het Driebond Bos. Ik begrijp dat verband helemaal niet. Kunt u dat toelichten?

01:01:23

*De heer van der Glas:* De tweede die u niet meer kon herinneren was de borging van de GES, belangrijke gebieden met ecologische waardevolle dingen. Die moeten op een bepaalde manier geborgd worden zodat we daar een betere bescherming op kunnen loslaten. Vandaar mijn koppeling met deze twee voorbeelden. De huisvesting: er is veel gerealiseerd, daar is eerder ook al naar gerefereerd. Dat is heel mooi. Niet alleen de corporaties maar ook de bewoners zijn hierin meegenomen. De vernieuwing van de sociale huurwoning zorgt ervoor dat energiearmoede wordt tegengegaan en er een groenere omgeving ontstaat. De betaalbaarheid van de vernieuwde woningen, zowel bij sociale huur als het middensegment, blijft wat mijn partij betreft een punt van aandacht. De woningbouwopgave is niet geheel binnen het concept van de compacte stad te realiseren, blijkens de plannen voor de Suikerzijde, de Hel III en de Eemskanaalzone en ook bijvoorbeeld de uitleg Westpoort.

01:02:17

*De heer van der Glas:* Het Deltaplan voor het Noorden voegt daar nog wat spanning aan toe. Conflicten met natuurwaarden, mobiliteitsoplossingen en leefbaarheid liggen op de loer. Graag horen we van het college wanneer het gesprek daarover met de raad wordt voorzien. Het programma verkeer en dan begin ik met de fiets. Voor wat betreft de coronamaatregelen in de binnenstad is mijn fractie kritisch over de wijze waarop fietsen mogelijk onnodig veel gehinderd worden in het parkeren. Andere partijen hebben het hier eerder ook al over gehad. Hoewel we begrip hebben voor de omstandigheden waarin de gemeente zich door corona gesteld zag en we ook begrijpen dat er maatregelen nodig waren, is het op dit vlak misschien toch een stap te hard gelopen. We moeten voorkomen dat er te veel een sfeer ontstaat dat fietsen het probleem zijn, terwijl fietsen nog altijd ook de oplossing zijn en ook een centrale rol spelen in ons mobiliteitsbeleid. Mijn fractie ziet een wat eenzijdige gerichtheid op de ruimte die geparkeerde fietsen innemen, terwijl ze veel meer ruimte innemen wanneer er activiteiten zijn in de binnenstad waar weinig tot geen aandacht aan wordt geschonken.

01:03:19

*Voorzitter:* U bent aan uw tijd, meneer van der Glas.

01:03:21

*De heer van der Glas:* Mag ik mijn zin afmaken?

01:03:23

*Voorzitter:* U mag wel uw zin afmaken.

01:03:26

*De heer van der Glas:* Er wordt gesproken over terrassen, reclame uitstallingen, bezorgauto's, vrachtwagens van leveranciers, klusauto's en bouwverkeer. Dank u wel.

01:03:33

*Voorzitter:* Dank u wel. Wie mag ik? Meneer Moerkerk, 100%.

01:03:40

*De heer Moerkerk:* Dank u wel, Voorzitter. Ik wil eerst iets over het wonen zeggen. 100% Groningen maakt zich wat zorgen over de stijgende lasten voor haar inwoners. De financiële positie van Groningen blijft kwetsbaar. Incidentele meevallers en al ontvangen coronasteun van het Rijk, trekken 2020 nog een beetje de goede kant op. Maar er dreigen structurele problemen door de groei van de stad die ons meer opgaven geeft en we hebben ook nog een economische crisis misschien voor de boeg. Maar ondertussen passeert hier wel het één na het andere ambitieuze plan en geven we fors geld uit als gemeente Groningen. Natuurlijk ligt er per plan een terugverdienmodel, maar alles bij elkaar opgeteld nemen we als gemeente forse risico's. Waar komen we dan uiteindelijk weer uit? Bij lastenverzwaringen voor onze inwoners, vooral in de OZB sfeer en dus wordt wonen in de toekomst wellicht weer duurder. 100% pleit er dan ook voor om iets terughoudender geworden in onze ambities en onze forse uitgaven. Het financieel fundament is in onze optiek niet sterk genoeg.

01:04:50

*De heer Moerkerk:* Ik wil iets zeggen over het leefklimaat: uit de indicatoren van het deelprogramma jongerenhuisvesting blijkt dat de waardering voor de omgang tussen inwoners en studenten fors verslechterd is in plaats van de gewenste verbetering. Het werd net ook al genoemd door Student en Stad. Natuurlijk heeft dit te maken met de pandemie, maar dit kan geen reden zijn om dit daarmee nu af te doen. Vooral overlast richting omwonenden vraagt aandacht. In de Schildersbuurt loopt het al aardig uit de hand en bewoners beginnen radeloos te worden. Er is op dit vlak geen concrete actie van het college terug te vinden in de rekening 2020. Ondertussen groeit de studentenpopulatie nog steeds. De verhuurvergunning wordt ook geëvalueerd en wat daarbij opvalt is, dat er vooral een focus is op de misstanden die studenten worden aangedaan door de verhuurder. Vergunningen kunnen eventueel worden ingetrokken. Prima dat dit aandacht heeft van het college en we steunen deze aanpak. Maar 100% zou graag zien dat er een stevige inzet komt om de verhuurvergunning ook te gebruiken om overlastpanden naar de buurt toe aan te pakken. Dat was mijn woordvoering. Dank u, Voorzitter.

01:06:11

*Voorzitter:* Dank u wel, meneer Moerkerk. Ik heb er nog twee op mijn lijstje staan: de heer Claassen en de heer Ram. Neem me niet kwalijk, mevrouw de Wrede, u krijgt ook meteen de beurt.

01:06:22

*Mevrouw de Wrede:* Dank u wel, Voorzitter. Ik heb een aantal punten en ik ga er maar doorheen. Wij vinden dat leefkwaliteit wel een beetje beperkt wordt uitgelegd. Het gaat er vooral over om de openbare ruimte weer te herwinnen op de auto's, maar er zijn ook andere dingen aan de hand in de gemeente. We hebben ontzettend veel last van blauwalg

en dat wordt voor een deel veroorzaakt door de aanwezigheid van te veel fosfaten en ammoniak in het water. Als we kijken naar de waterkwaliteit van het Paterswoldsemeer dat toch wel behoorlijk achterblijft, heeft dat te maken met de instroom van het Noord-Willemskanaal. Wij vinden dat het college daar onvoldoende mee bezig is. In ieder geval hebben wij daar het afgelopen jaar niets over gehoord. Dan de riolering: afgelopen weekend weer allerlei dode vissen als gevolg van de overstort. De gemeente is daar wel mee bezig. Maar het blijkt wel dat dat nog niet voldoende is. Over het dierenwelzijn staat er een piepklein stuk in de rekening. We weten dat de nota dierenwelzijn wat laat en een kwestie van overmacht is. Waar we hebben absoluut niet het idee dat het dierenwelzijn een onderwerp van belang is voor dit college.

01:07:51

*Mevrouw de Wrede:* Er staat: "We doen van alles om het dierenwelzijn te borgen", iets in die trant. Dan denken wij aan het feit dat er nog veel jagers zijn in deze gemeente. Laatst zei een jager trots - wel anoniem - in een stukje in het Haren krantje hoe graag die zijn hobby uitoefende. Als het college echt iets wil doen aan het dierenwelzijn dan zorgt ze voor het opzetten van een campagne om bijvoorbeeld grondeigenaren zo ver te krijgen dat ze de grond niet verpachten aan jagers. Er zijn acties mogelijk, maar die zie ik hier niet gebeuren. Ik merk daar helemaal niets van. Hetzelfde geldt voor de hengelsport, nog zo een dierenmartelingshobby. We merken niet dat het college dit wil afremmen.

01:08:46

*De heer Loopstra:* Voorzitter.

01:08:47

*Voorzitter:* Meneer Loopstra.

01:08:49

*De heer Loopstra:* Daar wil ik toch even tegen protesteren. De sportvisserij in Noord-Nederland is een humane sport. Vissers gaan uitermate zorgvuldig om met hun hengel en de vis die ze vangen. Dus de kwalificatie die u eraan geeft, werp ik ver van me.

01:09:05

*Voorzitter:* Mevrouw de Wrede.

01:09:06

*Mevrouw de Wrede:* Meneer Loopstra, ik ben het helemaal niet met u eens. U zegt dat het een humane sport is. Het is een sport die erg gericht is op het plezier van de mens en niet op die van de vis die met een haakje door zijn bek uit het water wordt gehaald en vaak beschadigd terug wordt gegooid. Sterft en heeft heel veel pijn in dat proces. Wij hebben de laatste tijd veel contact met de dierenambulance. Diverse vogels raken verstrikt en gaan door visdraden en haken die achterblijven. Afgezien daarvan, wordt er ook veel vernield en verstoord in de natuur door vissers. De gemeente zegt te streven naar robuuste en veerkrachtige natuur. Er gebeurt ook wel het een en ander, zoals verbindingzones en dergelijke. Maar het vernielen van de natuur is tijdens dit college toch wel enorm. We kijken naar de Suikerzijde, het openbreken van het Stadspark, het Driebond Bos. Dat kan toch niet zo blijven. Ja, dat kan wel zo blijven maar in de optiek van het college is natuur om de natuur, ja, dat bestaat niet.

01:10:10

*Mevrouw de Wrede:* Dan staat er: "Wij vinden een robuuste natuur heel belangrijk". Dat vinden wij als Partij voor de Dieren toch wel klinken als een lachertje uit de mond van dit college. Wethouder Chakor heeft er wel voor gezorgd dat ten aanzien van compensatie van bomen, er voortaan wordt gemikt op het boomkroon volume. Dat is wel een hele mooie opsteker die wel de moeite waard is om hier eventjes te benoemen. Echt een grote plus voor een wethouder die op dit moment thuiszit. Wij kregen ooit - op verzoek van de Partij voor de Dieren en dat was een toezegging van het college - een heel mooie brief over de faunapassages en wat er allemaal gebeurde. Die was heel mooi uitgewerkt, maar daarna hebben we er nooit meer wat van vernomen. Het ecologisch beheer en Vitame G ging heel veel over recreatiegroen en klimaatbufferingsgroen, in ieder geval mensgericht groen.

01:11:08

*Mevrouw de Wrede:* In het buitengebied van Haren en Glimmen zou het ecologisch beheer zijn uitgebreid. Dat is hartstikke mooi om te lezen, maar als ik dat lees denk ik: wat jammer dat ik dat niet weet of heb ik dat over het hoofd gezien? Dat is natuurlijk ook mogelijk. Er gebeurt ook het één en ander met die meidoornhagen. Dat stond wel in Vitamine G. Dat is heel mooi. We lezen ook dat er één komma één hectare is ingezaaid met kruidenmengsel. Mijn tuin is nog wat kleiner, maar veel is het niet natuurlijk. Kan dat niet wat meer? Wat is dag voor kruidenmengsel? Is het biologisch of gewoon? In het algemeen staat er toch wel erg weinig over ecologie in deze rekening. Dat is ook niet zo vreemd, want het is een optelsom van wat er het afgelopen jaar is gebeurd. Toen hebben we ook niets gehoord over ecologie of in ieder geval er weinig. Ook heel weinig over doelsoorten, de dieren die ook-

01:12:07

*Voorzitter:* U hebt nog twintig seconden.

01:12:09

*Mevrouw de Wrede:* Dank u wel. Niet voorkwamen. Dan over duurzaamheid. Ik heb nog twintig seconden en dat zijn er dan nu ongeveer vijftien. Heb ik hem nog? Nee, ik geef het op. Duurzaamheid werd hier gedefinieerd en het ging dan niet alleen over energie en over economie. Wat een visie! We vinden het geweldig dat dit college daar toch in is geslaagd om in te zien dat duurzaamheid meer is dan economie en energie. Maar wat er niet bijstond in die definitie was biodiversiteit en dat vinden wij toch wel heel problematisch. Als we het hebben over duurzaamheid, is het behoud van de soorten rijkdom voor de Partij voor de Dieren het belangrijkste.

01:12:54

*Voorzitter:* U moet er een punt achter zetten.

01:12:56

*Mevrouw de Wrede:* Dit is mijn laatste punt en ik ga een punt zetten. Bij duurzaamheid moeten we vooral niet denken aan de energietransitie of aan circulaire economie. Dat is allemaal mooi en aardig, maar dat gaat vooral om het behouden van onze soorten rijkdom. Dank u wel.

01:13:15

*Voorzitter:* Dank u wel. De heer Claassen van D66.

01:13:21

*De heer Claassen:* Dank u wel, Voorzitter. D66 heeft in het algemeen wat moeite met alleen terugkijken. Wat we zien ten aanzien van wonen is het perspectief waar we graag even bij stilstaan. We zien dat de gemeente groeit en dat deze groei gepaard gaat met een groeiende behoefte aan beschikbare en betaalbare woningen. Het is mooi om te zien dat er in de gemeente Groningen een recordaantal woningen is gerealiseerd. Een goede stap om te kunnen voorzien in de behoefte aan meer woningen. Maar voor wie komen al deze woningen beschikbaar? Hoe wordt gezorgd dat deze betaalbaar zijn? Wat is de actuele stand van zaken als het gaat om vraag en aanbod van de woningmarkt in onze gemeente? Er is een Motie aangenomen waarin we als raad hebben gepleit voor vijftig procent woningen voor het middensegment. Waaruit blijkt dat hier en nu dat daar uitvoering aan wordt gegeven? Om terug te kijken is wat D66 betreft, meer nodig dan te melden dat de netto voorraadontwikkeling op een plus uitkomt van driehonderd zesenzestig woningen. We willen weten of deze beschikbaar of betaalbaar zijn voor onze inwoners.

01:14:21

*De heer Claassen:* Wat ons betreft blijkt dat onvoldoende uit deze rekening. Ten aanzien van verkeer: door corona is het tekort in het openbaar vervoer door het wegvallen van de reizigersinkomsten gelukkig inmiddels gecompenseerd door het Rijk, en kunnen we ook vooruitkijken - zoals vorige week ook besproken in de Commissie - dat er blijvend ingezet wordt op compensatie van het Rijk voor het openbaar vervoer. Wat we ook gezien hebben is dat we de openbare ruimte willen terug willen en dat vinden we een mooie ambitie. We hebben daar ook mooie schetsen van gezien. Maar wat ons betreft blijft het wat vaag. We zouden wat meer willen zien over de kosten, de doelen en de prestaties. Dan over de duurzaamheid: we sluiten ons graag aan bij GroenLinks over hoe het energiegebruik kan dalen en er energie bespaard kan worden. We sluiten graag aan bij de vraag van de ChristenUnie om meer bekendheid te genereren voor het energieloket. Dank u wel.

01:15:13

*Voorzitter:* Dank u wel, meneer Claassen. Ik zag daarnet ook de hand van meneer Ram van de PVV. Gaat uw gang.

01:15:21

*De heer Ram:* Dank u wel, Voorzitter. Er zijn al veel vragen gesteld. We zullen ons dus beperken tot een aantal korte vragen. De evenementenbranche is hard getroffen in Groningen. Wat ik mis in deze jaarrekening zijn de structurele effecten op de evenementenbranche en wat de gemeente Groningen hieraan wil gaan doen? Waarom is deze analyse er niet? Graag een reactie van het college. Dan een stuk over wonen: er is een recordaantal woningen opgeleverd, maar helaas heeft dit geen enkel significant effect op de woningmarkt. Sterker nog, het is helemaal niet merkbaar. De huizenprijzen stijgen nog steeds de pan uit. En ja, om dan direct ook even bij het stukje woningen energieneutraal en duurzaamheid bij te pakken: als je zo'n hoge hypotheek betaald, wat is er dan nog over om te verduurzamen? Dat is ook een reactie op het beleid dat de gemeente hier voert. Als je maximaal de prijs opdrijft door allerlei beperkende maatregelen op de woningmarkt, blijft er niets meer over voor verduurzaming.

01:16:37

*De heer Ram:* Een ander punt dat ik wil maken, zijn de vijfenzestigplussers. Deze hebben

steeds minder kans van slagen als het gaat om een sociale huurwoning. Hoe kan het dat dat nog steeds zo achterblijft? Waarom heeft de gemeente hier niet op ingegrepen?

Daaropvolgend: de vijfenzestigplusser die al een woning heeft, moet gaan verduurzamen.

Als je een klein pensioen en een klein beetje gespaard hebt, wie denkt dat diegene ook nog gaat verduurzamen? Dat is niet reëel. Je hebt je hele leven lang gewerkt en dan komt de overheid langs: "U moet verduurzamen". Dat is dan ook meteen de verklaring voor waarom dit achterblijft. Voorzitter, graag een reactie van het college hierop. Dank u wel Voorzitter.

01:17:43

*Voorzitter:* Dank u wel, meneer Ram. Ik geloof dat we rond zijn. Een buitengewoon gedisciplineerd gezelschap vanmiddag. Dat betekent dat we nu even de collegeleden de gelegenheid geven om hun antwoorden voor te bereiden en te ordenen. Een minuut of tien en daarna gaan we door. Mevrouw de Wrede.

01:18:13

*Mevrouw de Wrede:* Waarom? Dat is toch anders ook niet zo?

01:18:16

*Voorzitter:* Dat is op verzoek van het college om dat te doen en dat doen we anders ook al bij de gemeenterekening.

01:18:22

*Mevrouw de Wrede:* Excuus.

01:29:53

*Voorzitter:* Ik heropen de vergadering en geef als eerste het woord aan de heer van der Schaaf. Wethouder.

01:30:00

*De heer van der Schaaf:* Dank u wel, Voorzitter. Ik begin met het programma wonen. Er zijn nog een aantal onderwerpen bij andere programma's waar ik iets over ga zeggen, maar het meeste zal gaan over wonen. Terecht is door een aantal van u stevig neergezet dat de woningnood in Groningen - overigens in heel Nederland - ontzettend hoog is. Dat uit zich op allerlei manieren: veel te hoge huurprijzen, misstanden op sommige plekken, een tekort aan woningen. Jonge mensen en starters hebben grote problemen om een woning te vinden en als ze hem dan vinden moeten ze daar ontzettend veel geld voor betalen. We hoeven dat niet nog een keer uitgebreid met elkaar te analyseren, want het is duidelijk dat dit een groot probleem is. Dat betekent dat we als gemeente op allerlei manieren een bijdragen moeten leveren om dat probleem op te lossen. Het klopt - de heer Ram zei het geloof ik - dat er flink gebouwd wordt, maar we merken niet dat de woningnood hier plotseling door verdwijnt. Dat zal ook niet gebeuren. De gemeente Groningen kan dit ook niet alleen. Door een aantal jaren structureel voldoende en goed te bouwen, kunnen wij een bijdrage leveren om op die manier het tekort terug te dringen. Er moeten dan ook nog een heleboel andere dingen gebeuren op de woningmarkt om de zaak echt te hervormen en te verbeteren.

01:31:17

*De heer van der Schaaf:* Dat is een kwestie van lange jaren. Daarbij is het ook belangrijk - dat punt werd door de heer Staijen van de Stadspartij gemaakt - dat wij niet alleen kijken naar de aantallen, maar ook voor wie die gemeente is. In het stedelijk deel van onze gemeente

zien we - en dat zien alle grotere steden - een tendens ontstaan dat door die stijgende prijzen er aan de onderkant van de woningmarkt nog wel wat beschikbaarheid is, hoewel daar ook grote tekorten zijn. In de sociale huursector of de kamerverhuur worden overigens ook al flinke bedragen betaald. De mensen met geld weten hun plekje te vinden, maar de middengroep wordt langzaam maar zeker uit de populaire gebieden - en uiteindelijk uit de hele stad - gedrukt, als je daar niets tegen doet. Het vraagt niet alleen een omvangrijk bouwprogramma maar ook een intelligent bouwprogramma en een hervorming van de woningmarkt zelf. Op het moment dat je die programma's uitrolt - dat was een punt dat door een aantal van u gemaakt werd en waar we recent een aantal discussies over de gebiedsontwikkelingen hebben gehad - kom je op de spanning dat hoewel deze gemeente al jarenlang stevig inzet op de compacte stad, je ook af en toe aan de randen van de stad moet bouwen.

01:32:32

*De heer van der Schaaf:* Dan raak je aan andere waarden: natuur, groen en open landschappen. Dit speelt overigens net zo goed in een bestaande stad. Op het moment dat je een uitbreidingslocatie hebt, zit er altijd een spanning tussen insentieve hoogbouw en de beleving van omwonenden. Soms zelfs ook op groene waarden. Kortom, dit is een debat wat we permanent met elkaar voeren. De heer van der Glas vroeg ernaar: wanneer kunnen we dit structureler en groter oppakken? Naar ons idee is het presenteren van de omgevingsvisie na de zomer - en die we na inspraak hopelijk met u in december kunnen vaststellen - het moment om dat integraal met elkaar te bespreken. In diezelfde periode spreken we ook met de regio over een meer bredere verstedelijke strategie. We zullen daar nog geen definitieve keuzes maken, maar zullen we wel voor de langere tijd een aantal thema's met elkaar benoemen en het gesprek over voeren. En dit niet alleen met de raad maar met alle mensen in de samenleving die daar opvattingen over hebben. Als je die zaken allemaal wil combineren met een leefkwaliteit tussen de verschillende groepen in onze samenleving - wat de heer Moerkerk benadrukte - en de leefkwaliteit van mens en dier in onze omgeving - wat mevrouw de Wrede zei - zal dat wel degelijk gepaard gaan met forse investeringen. Dat kan niet anders.

01:33:58

*De heer van der Schaaf:* Als gemeente zullen we de komende flink moeten investeren, maar ook dat kunnen we niet alleen. Het is niet alleen maar investeren in woningbouw, maar ook in natuur, infrastructuur en in economie. Kortom, investeren in een leefkwaliteit voor ons allemaal. Als je dan meer inzoomt op het thema bouwen, is er door een aantal van jullie kritisch gereflecteerd op de cijfers. Tuurlijk bouwt de gemeente Groningen veel. Als je het historisch bekijkt, zitten we de afgelopen jaren echt aan de bovenkant. Er zit ook nog heel veel in de pijlpijn, maar er zit altijd een verschil met hetgeen we wilden. Voor een deel is dat onvermijdelijk en heeft ook te maken met die buffer van honderddertig procent, die mevrouw de Vries ook noemde. Dat is een verstandige buffer omdat je weet dat er altijd wel ergens dertig procent van je programma vertraagt. Zover zijn we nog niet eens als Groningen. Willen we die dertig procent halen, moeten we nog flink bijplannen. Daar zijn we druk mee bezig. Maar dan toch zie je elk jaar dat woningen vertraagd worden, waardoor die cijfers niet gehaald worden. Dus in die zin organiseren we ons eigen falen.

01:35:03

*Voorzitter:* Mevrouw de Vries heeft een vraag voor u.

01:35:06

*Mevrouw de Vries:* Dank u wel, Voorzitter. Kan de wethouder aangeven op hoeveel procent plancapaciteit we dan nu wel zitten?

01:35:12

*Voorzitter:* De wethouder.

01:35:15

*De heer van der Schaaf:* Dat is moeilijk te zeggen. Het hangt er een beetje van af wat voor reikwijdte je neemt. Als je kijkt naar wat we willen hebben, we jaarlijks nodig hebben en op dit moment in de pijplijn hebben, kom ik eerder uit op honderdentien honderdvijftien procent - dat zeg ik even uit mijn hoofd - dan op die honderddertig. Vandaar dat we de komende jaren plancapaciteit willen organiseren. Daarvoor hebben we de komende tijd - en hadden we - heel veel voorstellen. We hebben het over de Suikerzijde gehad en we zullen het over de Reitdiepzone, de Stadshavens en de Eemskanaalzone hebben. Ook de plannen in Groningen-Zuid zullen ervoor zorgen dat - als het aan ons ligt - de plancapaciteit fors wordt verhoogd.

01:35:51

*Voorzitter:* Mevrouw Moorlag heeft een vraag voor u.

01:35:56

*Mevrouw Moorlag:* Bedankt Voorzitter. Als je ieder jaar het aantal woningen niet haalt, schuift het op. Ergens moet het dan toch ook wel rechtekken of niet?

01:36:07

*Voorzitter:* De wethouder.

01:36:08

*De heer van der Schaaf:* Dat klopt. Dat is zeker zo te stellen. Als je kijkt naar de afgelopen vijf jaar, hebben wij ten opzichte van onze planning, onze ambitie ook wel gehaald. Elk jaar wordt er in de rekening gekeken: welke woningen zijn er in aanbouw en verwachten wij in 2021 op te leveren? Als dat er dan tweeduizendvijfhonderd zijn - ik noem maar wat - en er dan driehonderd - om wat voor reden ook - over de jaargrens heen schuiven, worden het er in één keer tweeduizendtweehonderd. Het is niet zo dat we in staat zijn om driehonderd woningen naar voren te halen. Met de kennis van nu, denken wij maximum tweeduizend vijfhonderd. Als het goed gaat met deze tweeduizendvijfhonderd, dan worden dat er ook zoveel. Maar we weten in de praktijk - maar niet welke, anders hadden we het wel opgeschreven - dat er altijd een aantal projecten zijn die om wat voor reden dan ook vertragen. Als je globaal kijkt en met de plannen die ik net noemde, ben ik ervan overtuigd dat we dit ook daadwerkelijk kunnen realiseren.

01:37:07

*Voorzitter:* Mevrouw de Vries, voor een vervolgvraag op dit punt.

01:37:12

*Mevrouw de Vries:* Dank u wel. De wethouder zegt dat we die woningen kunnen realiseren, maar is dat dan op basis van die honderdentien tot honderdvijftien procent plancapaciteit of



gaan we uit van de honderddertig wat gezegd wordt dat er daadwerkelijk nodig is om die woningen te realiseren omdat er nu eenmaal projecten uitvallen en vertragen?

01:37:28

*De heer van der Schaaf:* We streven zeker naar die honderddertig procent. Ik heb net een heel rijtje plannen genoemd die noodzakelijk zijn om voor langere tijd die honderddertig procent te kunnen garanderen. Als we die plannen niet voor elkaar krijgen, gaan we het zeker niet halen, dat klopt.

01:37:43

*Voorzitter:* Op dit punt nog de heer Moerkerk.

01:37:47

*De heer Moerkerk:* Dank Voorzitter. Heeft de wethouder geen zorgen over het realiseren van het bouwen door problemen in de bouwwereld? De capaciteit om te versnellen is er misschien niet.

01:37:58

*De heer van der Schaaf:* Voorzitter, dank u wel. Dat is een heel terecht punt. We kunnen van alles plannen en genoeg plancapaciteit organiseren, maar heel veel factoren hebben we niet altijd zelf in de hand. En afhankelijk daarvan halen we die planning of niet. Dat kan met prijsdynamiek te maken hebben, met kopers of met corporaties die voldoende investeringen moeten hebben. Dit heeft allemaal te maken met de sector van aannemers zelf. Zij hebben op dit moment de handen vol om de aantallen te halen. Dat betekent ook dat er daar innovatie moet plaatsvinden. Die zorg delen we zeker. Voor een deel hebben we het niet in de hand. Maar aan de andere kant zoeken wij de samenwerking op met andere gemeentes, het onderwijs en het bedrijfsleven om ervoor te zorgen dat er voldoende kennis is - dat zit in de gehele bouwketen - om de komende jaren die enorme opgave - die overigens niet alleen in de woningbouw zit - te kunnen realiseren. Dat is een terechte zorg.

01:38:50

*Voorzitter:* De wethouder vervolgt zijn betoog.

01:38:53

*De heer van der Schaaf:* De heer van der Laan vroeg nog specifiek naar de gezinnen. Het is geen beleidskeuze om daar in de capaciteit onder het beoogde aantal te zitten. We hopen om dit met een deel van de net genoemde locaties zo snel mogelijk in te halen. Het thema jongeren. Groningen is een stad met enorm veel jongeren. Een studentenstad. Dat betekent dat jongerenhuisvesting hier altijd een thema is. De heer van der Laan noemde het al: de gemeente Groningen heeft de afgelopen jaren buitengewoon veel gebouwd voor jongeren. Er zitten verschillende aspecten aan. Een heleboel van die grotere BouwJong-projecten zijn buitengewoon succesvol en worden ook zeer gewaardeerd door de bewoners. Er zijn er ook een aantal waarvan de prijs-kwaliteitverhouding op zijn minst dubieus is. Het zal dan wel allemaal binnen de regelgeving passen, maar zes- zevenhonderd euro voor een kamertje van vijftientig vierkante meter is blijkbaar een praktijk waar we in Nederland mee te maken hebben op dit moment door die rare markt en een gebrek aan huurbescherming in sommige gevallen.

01:39:51

*De heer van der Schaaf:* Daar moeten we het niet van hebben, maar wel van betaalbare en goede jongerenhuisvesting. En daar horen verschillende smaken bij. Daar hoort kamerverhuur bij. Ik zeg even tegen de heer Bosch dat we nog steeds zesduizend kamerverhuurpanden hebben - niet kamers - in Groningen. We zijn daarmee de absolute koploper van alle studentensteden in Nederland. Het is geen ambitie van het college om dit om zeep te helpen. Integendeel. Maar op het moment dat daarvan één procent wordt omgezet in appartementen en er vooral bijgebouwd wordt in studio's, wil dit niet zeggen dat we die studentencultuur aantasten. We hebben met elkaar afgesproken - en dat herhaal ik hier nog een keer - dat we die omzetting van kamers naar studio's aan het eind van het jaar gaan evalueren. Op het moment dat er daar een verandering is, kunnen we dat via de omgevingsplannen aanpassen.

01:40:47

*Voorzitter:* De heer Dijk.

01:40:52

*De heer Dijk:* Voorzitter, de wethouder zegt volgens mij terecht zesduizend kamerverhuurpanden. Dat zijn er gortig veel. Als we kijken - en ook de opmerking van de heer Moerkerk - naar de Schildersbuurt, zou het toch niet gek zijn als er daar wat minder kamerverhuurpanden zouden komen. Misschien zou het wel een doel moeten zijn van het college en niet per se het doel op aantallen, maar op sommige plekken zeker wel.

01:41:13

*Voorzitter:* De wethouder.

01:41:15

*De heer van der Schaaf:* Ik ben het op zich met de heer Dijk eens, maar het is wel lastig om daarop te sturen. Het gekke is dat we voor die omzetting van kamers naar studio's vanuit buurten aanmoedigen krijgen op dat punt. Dat wordt goed gevonden. Er zijn hele dubbele geluiden. Er is wel een terechte zorg voor het verdwijnen van historische interieurs in bepaalde panden. Dat hangt daar ook mee samen en is niet goed. Voor de Schildersbuurt zou het op de lange termijn helemaal niet verkeerd zijn als daar een wat grotere diversiteit in in het woningaanbod komt. Het is wel buitengewoon lastig om daarop te sturen. Dat betekent niet dat er per se stedelijk minder moeten komen, maar in sommige buurten is de balans de afgelopen jaren wel verstoord geraakt. Dat zegt ook iets over het thema huisjesmelkerij. Waarom is dat in Groningen zo een enorm fenomeen? Omdat wij natuurlijk ontzettend veel kamerverhuurpanden hebben. Historisch hadden we dat al, maar tot 2015 hebben wij ook toegelaten dat een aantal van deze mensen een enorme positie hebben gekregen op onze vastgoedmarkt die ze nu alleen maar kunnen versterken.

01:42:18

*De heer van der Schaaf:* Misschien niet meer in kamers, want dat mag niet meer, maar wel in studio's, winkels en in allerlei andere panden die nog aangekocht worden. Die strijd tegen de machtspositie van bepaalde verhuurders - die niet alleen in Groningen speelt maar er wel heel sterk is - moet op heel veel fronten gevoerd worden en we zullen met de politie en de verhuurdersvergunning ons best moeten blijven doen. Daar hoort ook bij dat we een

restrictief beleid op vastgoed gaan voeren. Nog meer dan we nu al doen. We hopen met het opkoopverbod daar ook een belangrijk nieuw wapen in te hebben.

01:42:53

*Voorzitter:* Mevrouw de Vries.

01:42:54

*Mevrouw de Vries:* Ik vind dat het college en meerdere partijen hier in de raad soms ook een wat rare combinatie maken in woordvoering. De wethouder stipt een heel terecht punt aan dat dingen niet uit de hand moeten lopen. Wat de VVD betreft mag er op de markt een strenge marktmeester zitten. Maar om dan in dezelfde zin politie en verhuurders aan te halen - en het kan zijn dat ik het verkeerd verstaan heb want meneer van der Schaaf kijkt heel verbaasd - daar wil ik toch even afstand van nemen.

01:43:28

*De heer van der Schaaf:* Ik noemde de politie als voorbeeld en als één van de partijen waarmee we moeten samenwerken om de uitwassen van verkeerd verhuurgedrag aan te pakken. Dat vraagt om een structurele aanpak. Als het gaat om vastgoedbeleid, moet je voorkomen dat grote partijen te veel macht krijgen in onze stad. Er zitten er goede en slechte bij, maar daar moet je echt mee oppassen. Je verliest anders de grip daarop en op dat front moet je acteren. Als gemeente acteer je op een bouw-, woning-, en verhuurtoezicht. Het sluitstuk is dat - als het nodig is - je bij uitwassen strafrechtelijk kan opereren. Daarvoor heb je de politie nodig en zo was het bedoeld.

01:44:05

*Voorzitter:* Ik ga niet over de tijdsverdeling binnen het college. Ik weet niet hoeveel ruimte u uw collega's nog laat. Zou u langzamerhand tot een afronding willen komen?

01:44:16

*De heer van der Schaaf:* Tegen de heer Bosch - om het punt studentenhuus af te ronden - zeg ik dat we veel meer werk moeten maken - daar heeft hij helemaal gelijk in - van handhaving. Dat is een thema waar we het de komende tijd en ook in de begroting, met u over moeten hebben. Nog een paar andere thema's, zoals de seniorenhuisvesting. Collega Jongman en ik werken - zoals u weet - aan een woonzorganalyse en visie om daar veel meer werk van te maken dan dat we de afgelopen jaren gedaan hebben. Het zal ook een plek krijgen in de woonmanifestatie die we dit jaar gaan organiseren. Dus we komen erop terug. De heer Huitenga had het nog over erfgoed. Volgens hem kwam het er wat bekaaid af in de jaarrekening. Ik moet zeggen dat wij met onze aanpak historische panden een reuzenstap vooruit hebben gezet in de bescherming van veel meer erfgoed in onze stad en gemeente. Het idee dat we daar weinig aandacht voor hebben, wil ik nadrukkelijk bestrijden. Over het punt van overlast in de buurt, hebben we het net al kort even over gehad. D66 vroeg nog naar middenhuur. Ik zal de cijfers even opzoeken, maar de afgelopen tijd hebben we flink wat middenhuur opgeleverd.

01:45:34

*De heer van der Schaaf:* Dat heeft meer aandacht gekregen en ook een beter resultaat. De aandacht voor die groepen delen wij. Tot slot over grond. De heer van der Laan en mevrouw de Vries hebben daar vragen over gesteld. We hebben dit jaar een goede plus gedraaid op het grondbeleid. Dat is wel eens anders geweest in het verleden, maar de afgelopen jaren

gaat het best goed. Die reserve grondzaken is bedoeld om risico's te nemen en af te dekken bij andere gebiedsontwikkelingen en zorgt er indirect voor dat wij kunnen versnellen. Er zijn ook wel specifieke locaties waar geld kan helpen om woningbouwprojecten te versnellen. Als dat zo is, doen wij voorstellen en uiteindelijk is het aan uw raad om daar nog accenten in te zetten. Dus daar komen we nog over te spreken.

01:46:18

*Voorzitter:* Dank u wel. Wie van het college wil nu? Wethouder Broeksma.

01:46:26

*De heer Broeksma:* Dank u wel, Voorzitter. Twee portefeuilles van mij: verkeer en vervoer en daarna de energietransitie. De partijen stellen vragen over de verkeersveiligheid. De prioriteit is te laag. De waardering voor verkeersveiligheid is wat lager dan gedacht. Misschien kan het wat ambitieuzer zijn. De stad groeit en dat betekent ook dat het verkeer groter wordt. Wij hebben ook een afname van het aantal verkeersslachtoffers als doelstelling. We hadden dit begroot op vijfhonderdvijftig in 2019 en vierhonderdvijftig in 2020. De realisatie was driehonderdvijftien. Het aantal verkeersslachtoffers en de objectieve verkeersveiligheid is gedaald. We kunnen wel een getal van zestig procent op die verkeersveiligheid-

01:47:18

*Voorzitter:* Mevrouw van der Giessen heeft een vraag.

01:47:22

*Mevrouw van der Giessen:* Bedankt Voorzitter. Ik hoor dat het daalt en dat is mooi. Maar er zijn natuurlijk ook veel minder vervoersstromen geweest. Is het dan geen logisch effect dat dit dan lager is? In hoeverre kunnen we dat als iets positiefs beschouwen? Misschien is het juist wel hoog als je bedenkt dat er veel minder mensen onderweg zijn geweest.

01:47:40

*De heer Broeksma:* Het is een coronajaar. Het feit dat dit niet gedaald zou zijn, klopt, maar het is wel gedaald. Dit betekent niet dat we achterover moeten gaan zitten. U weet van het college dat wij werken aan een doorwaadbare stad. Wij nemen rigoureuze maatregelen als het gaat over het aantal dertigkilometerwegen. Dat is niet alleen beter voor het verkeersaanbod en doorstroming, maar ook voor de verkeersveiligheid. Wij dringen de automobiliteit terug in het stedelijk gebied zodat ook de verkeersveiligheid voor beginnende verkeersdeelnemers zoals fietsers en schoolkinderen zal toenemen. We blijven inzetten op veiligheidsprojecten en die proberen we zo goed mogelijk op te starten nu corona minder belangrijk zal zijn. De verkeersveiligheid is bij ons een groot punt. U wijst erop dat het aantal verkeersonveilige situaties wat aangepakt is, lager is dan gedacht. Als het gaat om verkeersonveilige situaties, gaan we ook met de buurt en de gebruikers in gesprek. Sommige participatieprojecten duren langer en waren niet voor éénendertig december klaar. U vraagt nog naar de fietsveiligheid en het fietsparkeren, daar kom ik op terug.

01:49:04

*De heer Broeksma:* Fietsparkeren zit in onze mobiliteitsvisie en is een belangrijk issue voor dit college. Trekken we lering uit corona? Iets verder lopen? Dat kan, dat klopt. We maken op dit moment grote fietsstallingen onder de grote markt en gaan we later dit jaar openen. Onder het nieuwe hoofdstation - aan de rand van de stad dus - wordt een grote

parkeergarage gemaakt. We zoeken concreet naar plekken in de binnenstad west en zuid. Dat betekent dat we aan de rand van de stad voldoende fietsparkeerplekken realiseren waardoor dit op een goede manier kan. Daarbij kijken we ook naar het coroneffect. GroenLinks gaf aan dat het misschien iets te fel doorschoot. We zijn zuinig op onze fietsers en dat leest u ook in onze mobiliteitsvisie. De modal split is ongeveer tweederde. Daar heb ik straks nog even een paar opmerkingen over. Als het allemaal automobilisten zouden zijn, zou het hier totaal vastlopen. De fiets is dus een oplossing in plaats van een probleem. Het fietsparkeren is een issue wat daaraan annex is. Voor die fietser die zijn fiets wil parkeren, moeten we voldoende plekken hebben. Dat betekent dan ook dat de stoepen vrij zijn voor mensen die met een rolstoel, scootmobiel of anderszins moeilijk ter been zijn. Ze hebben dan voldoende ruimte om te lopen. We proberen de combinatie fietsers voetgangers zo optimaal in te richten.

01:50:36

*Voorzitter:* U hebt een vraag van meneer van der Glas.

01:50:39

*De heer van der Glas:* Dank u wel, Voorzitter. In mijn betoog heb ik ook niet gebagatelliseerd dat het een obstakel kan zijn voor mensen met een scootmobiel en dat soort dingen. Ik heb het punt gemaakt over meer dingen dan alleen de fietsers die de openbare ruimte belemmeren. Zou u daar nog even op in kunnen gaan?

01:50:59

*De heer Broeksma:* U noemde de terrassen. Rond corona hebben we een aangepast beleid voor terrassen. De vrachtwagens noemde u en we zijn met stadslogistiek bezig om laad- en losplekken in te richten. De vervoerders vragen ook hierom. U noemde een aantal andere thema's en het ging meer over hoe we de openbare ruimte inrichten. Binnenkort komen we bij u met die leidraad openbare ruimte. Dan kunt u daarover verder spreken. Wethouder van der Schaaf en wethouder de Rook - als het gaat over economische zaken - zijn druk bezig met die binnenstad voor iedereen zo toegankelijk mogelijk te houden. Zodat het een goed verblijfsgebied is om te zijn, te wonen, te winkelen, te verblijven en om van de horeca te genieten. De punten die u noemt zijn bij het college in beeld om zo goed mogelijk af te wegen. Van het fietsparkeren ga ik naar het autoparkeren. Voor het autoparkeren heeft u onlangs een ingrijpend besluit genomen. Het betaald parkeren gaan we uitbreiden naar een groot deel van de stad, want dit is een voorwaarde om te kunnen sturen op het parkeergebruik.

01:52:10

*De heer Broeksma:* Je krijgt daarbij een aantal knoppen in handen - u kent het plaatje misschien nog wel - waaraan we kunnen draaien en kunnen zeggen: "Hier niet en daar wel". Als je dat combineert met ontmoedigen van het autogebruik in de binnenstad, dan gebruik je de P&S en ga je vervolgens met het openbaar vervoer naar de binnenstad waar je wezen moet als forenzer of bezoeker van de binnenstad. Dit betekent dat de parkeerdoelen die we hebben en de waardering van de mensen voor het parkeren, gaat stijgen. We zijn daarvan overtuigd en u heeft onlangs het belangrijke besluit daarover genomen. Het CDA vraagt naar de modal split van de fiets. Het zit nog steeds rond tweederde, maar dat gaat dan over het deel binnen de stad. Er valt nog winst te behalen bij de forenzen, de scholieren

en bij de mensen die van buiten de stad in moeten - of andersom - om te werken. We zetten hierop in met onze mobiliteitsvisie en parkeerbeleid. De forenzen kiezen ervoor om hun auto aan de rand van de stad te parkeren om dan de laatste paar kilometers met de fiets af te leggen. U vraagt specifiek naar een indicator voor het forenzen en overweegt een Motie daarover.

01:53:24

*De heer Broeksma:* In de begroting van 2022 komen we daarmee en zullen we kort na de zomer aan u presenteren. Op die modal split van en naar Groningen met allerlei vervoersmodaliteiten, zoals auto, fiets en wandelend, komen we concreet bij u op terug. Ik ken uw Motie niet, maar het zou kunnen dat die overbodig is omdat we in de begroting 2022 hier concreet op ingaan. Het openbaar vervoer wordt door een aantal partijen genoemd. De tevredenheid op buurtniveau daalt. Ik heb daar vorige week over gesproken toen de SP dit aanhaalde. Dat is dus niet waar. Een kaalslag in het openbaar vervoer is niet aan de hand. De afgelopen jaren is het met vijf tot tien procent jaarlijks gestegen. Het strekken van die buslijnen houdt ook een keer op. U zegt dat de buslijnen allemaal gestrekt worden en uit de buurten verdwijnen, maar dat is niet het geval. De kleine wijkgerichte initiatieven worden hierbij genoemd en die steunen wij ook en nemen wij niet over. We denken dat dit goede aanvullingen kunnen zijn en dat daarmee allerlei doelen bereikt worden, ook op het gebied van participatie. Er zitten ook sociale aspecten in, zoals mensen naar de bushalte te brengen die misschien uit de buurt verdwijnen.

01:54:42

*Voorzitter:* De heer Dijk heeft een vraag voor u.

01:54:44

*De heer Dijk:* Voorzitter, dat strekken van lijnen houdt een keer op. Dat kan ik me wel voorstellen want er is bijna niets meer te strekken. Dat is een flauwe opmerking, maar ik meen het echt. Er rijden bijna geen bussen meer in de Oosterparkwijk. Er rijdt er nog wel één op de Zaagmuldersweg, maar door de buurt rijdt er geen meer-

01:54:59

*Voorzitter:* Wat is uw vraag?

01:55:00

*De heer Dijk:* - Oosthogebrug niet meer. Door de Hortusbuurt rijdt er amper nog een bus. Ik vind dit antwoord waardeloos. Als u nog geen alternatief heeft uitgewerkt, hoe kan u dan... de heer Staijen zegt dat dit soort problemen gaat oplossen voor mensen. Mensen zoeken het openbaar vervoer niet meer.

01:55:19

*Voorzitter:* Meneer Dijk, wat is uw vraag?

01:55:20

*De heer Dijk:* Mijn vraag is: is deze wethouder het met ons eens dat er geen buslijn meer te strekken valt, omdat er zoveel geschraapt is?

01:55:29

*De heer Broeksma:* In onze mobiliteitsvisie geven we aan dat er voor het openbaar vervoer nog een beperkt aantal plekken te overwegen zijn. Het is niet zo dat mensen het openbaar

vervoer mijden. Waar de lijnen gestrekt zijn, is het aantal gebruikers van het openbaar vervoer gestegen. Dat betekent dat mensen die tot dan niet van het openbaar vervoer gebruik maakten, daar wel weer gebruik van kunnen maken. De Stadspartij gaf aan dat mensen buiten de stad niet meetellen. Ik weet niet precies wie u dan bedoelt. Het is zo dat de verkeersproblematiek in het stedelijk gebied van een andere orde is dan buiten de stad. Daar gaat het eerder over de bereikbaarheid en de aanwezigheid van openbaar vervoer. De rol die de auto speelt in de dorpen is een andere rol dan elders of in de stad. Maar dat mensen buiten de stad niet meetellen, verwerp ik. Ik verwijs naar de mobiliteitsvisie waar het gaat over een rondweg in Hoogkerk en in Ten Post, het landbouwverkeer in Woltersum en de Oostwestverbinding in Haren. Het openbaar komt op al deze plekken aan de orde.

01:56:44

*Voorzitter:* Bent u al aan de energietransitie toe?

01:56:47

*De heer Broeksma:* Nog een laatste punt over het stil asfalt bij Hoogkerk. We overleggen daar nog met de Rijkswaterstaat. Het energiepunt. Dank u wel, Voorzitter. Een aantal partijen geven aan dat de doelen in de paragraaf duurzaamheid en energie onduidelijk zijn. In de begroting 2021 hebben we andere indicessen opgenomen, bijvoorbeeld: het totaal aan opgewekte elektriciteit via zonne-energie in kilowattuur is een maat die we in de rekening van 2020 verantwoordden, maar het is beter om het te hebben over het percentage woningen met zonnepanelen. Dit omdat de opgewekte elektriciteit in kilowattuur afhankelijk is van het weer: was het zonnig of minder zonnig? We willen feedback hebben op de maatregelen die we nemen. Helpen die ons dichterbij de doelen die we hebben? Verder hebben jullie op gewezen op het bestaan van de CO2-monitor. In januari van dit jaar hebben we u een brief gestuurd, met prestatie indicatoren van die CO2-monitor zodat u goed kan volgen of we al dan niet op schema zitten met onze CO2-doelen.

01:57:55

*De heer Broeksma:* Waarom lukt het besparen nog niet goed? Een aantal partijen vragen wat we daaraan gaan doen. Het besparen lukt misschien wel beter als dan uit de cijfers blijkt. Het aantal inwoners en bedrijvigheid is gestegen. En toch zijn de besparingen toegenomen en is er minder energie verbruikt. Uit de cijfers blijkt dat het verbruik lager was in 2019 dan in 2018, ondanks de stijging van het aantal inwoners. We zijn ook afhankelijk van de wooneigenaren. We kunnen het niet afdwingen. Als gemeente zijn we niet in staat om te zeggen: "U moet nu uw huurwoning isoleren, beste burger". Dat is niet mogelijk. Annex daaraan is het energieloket. Ja, we gaan er meer bekendheid aan geven. Toeval of niet, maar vanaf oktober komt er een publiciteitscampagne rond het energieloket. Een aantal partijen vroegen of er concrete plannen waren rond gesprekken? Ja, we gaan bij de mensen thuis - voor zover corona dat toelaat - met een tasje en daarin een spaarlamp en nog een aantal andere dingen, zoals een bon om bij een bouwmarkt materialen te kunnen kopen. Dus concreet: wat betekent energiebesparing voor dit huis en dit gezin? Dat is precies wat we doen.

01:59:15

*Voorzitter:* Mevrouw de Vries.

01:59:17

*Mevrouw de Vries:* Bedankt Voorzitter. Is het dan mogelijk om inzichtelijk te krijgen hoeveel van die mensen dat dan ook daadwerkelijk gaan doen? Zou dat in de volgende jaarrekening opgenomen kunnen worden?

01:59:27

*Voorzitter:* De wethouder.

01:59:28

*De heer Broeksma:* Ja, dat is wel lastig. We kunnen het aanreiken maar niet afdwingen. Dat willen we ook helemaal niet. Vroeger kon je aan het energieloket bestellen en het energieloket voerde het dan ook uit. Die zocht een aannemer en installateur uit en regelde alles. Dat is niet meer zo. Mensen gaan zelf naar een bouwmarkt of schakelen een aannemer of installateur in. Daar hebben wij geen zicht op en we kunnen daar moeilijk naar vragen.

01:59:54

*Mevrouw de Vries:* Maar hoe gaat het college dan meten of de tijd en geld die we hier allemaal insteken, de moeite waard is?

02:00:03

*Voorzitter:* De wethouder.

02:00:03

*De heer Broeksma:* We plegen de inzet. We zien in de het totale percentage van de CO<sub>2</sub>-uitstoot en in het aantal woningen met zonnepanelen. We bieden een inkoopactie voor zonnepanelen aan. Daar zien we dat doordat we met die aannemers en/of installateurs contact hebben. Daar is die conversie mogelijk. Hoeveel woningeigenaren hebben op de instigatie van het aanbod gebruik gemaakt, van die inkoopactie op zonnepanelen? Die gegevens zijn er wel en die kunnen we u wel doen toekomen.

02:00:44

*Voorzitter:* Bent u al aan een afronding toe?

02:00:46

*De heer Broeksma:* Nog twee punten, Voorzitter.

02:00:47

*De heer Broeksma:* Er wordt gevraagd naar het draagvlak voor verduurzaming. Hoe krijg je oudere mensen zo ver om te verduurzamen? Er zijn veel bewonersinitiatieven en zelfs meer dan wel als gemeente aankunnen. Deze initiatieven willen ook sneller gaan dan de gemeente soms kan bijbenen, zoals deze uit Glimmen, Haren, het Noorderplantsoen, Paddepoel, Oosterpark en het Reitdiep. Allerlei plekken waar bewoners/buurtten zeggen dat ze aan die energietransitie willen meedoen. U kent de Lariks. Huis-aan-huis hebben we gevraagd of ze aangesloten wilden worden op het warmtenet van WarmteStad. En een grote meerderheid heeft hierop "ja" gezegd. Aan de Berkenflat is door het patrimonium gevraagd om mee te willen met de overgang naar WarmteStad. Ongeveer driekwart heeft daar ook "ja" gezegd. Wij merken dat er draagvlak voor die verduurzaming is. Als laatste punt, Voorzitter, biodiversiteit. De Partij voor de Dieren vraagt hiernaar. Voor zover het over energie en verduurzaming gaat, weet u dat ecologie een belangrijke mate is om te kijken of zonneparken door kunnen gaan. Wat betreft de windturbines in Westpoort, weet u dat



ecologie en biodiversiteit de reden zijn geweest om het niet door te laten gaan. Tot zover, Voorzitter.

02:02:09

*Voorzitter:* Dank u wel. Uit de gebarentaal van wethouder Jongman begrijp ik dat wethouder Diks eerst het woord krijgt.

02:02:16

*De heer Dijk:* Voorzitter.

02:02:18

*Voorzitter:* Meneer Dijk.

02:02:18

*De heer Dijk:* Ik had nog een vraag gesteld over de Paddepoelsterbrug.

02:02:24

*Voorzitter:* Dat antwoord krijgt u nu en daarna mag mevrouw Diks.

02:02:29

*De heer Broeksma:* Wij hebben u een brief gestuurd over hoe het zit met de Paddepoelsterbrug. Er is ook eind 2020 een Motie hierover geweest in de Tweede Kamer. We hebben nu gesprekken met de omwonenden van de Paddepoelsterbrug en de Gerrit Krolbrug. Ook met de Rijkswaterstaat. De minister zegt dat die zich moet verhouden tot de Motie van de Tweede Kamer.

02:02:53

*Mevrouw de Vries:* Voorzitter, ik had ook nog een vraag die niet beantwoord is, maar doen we die aan het einde?

02:03:01

*Voorzitter:* Wat was uw vraag, mevrouw de Vries?

02:03:03

*Mevrouw de Vries:* Over de fietsparkeerplekken aan de west- en zuidkant van de stad.

02:03:12

*Voorzitter:* Dan is nu het woord aan wethouder Diks.

02:03:16

*Mevrouw Diks:* Dank u wel. Ik doe dit graag namens collega Chakor. Een aantal van u is ingegaan op het borgniveau. Aan de ene kant constateert u dat het prettig is dat het hoger is, maar tegelijkertijd zijn we een beetje ontevreden omdat het borgniveau in zijn algemeenheid natuurlijk relatief laag is. Het C-niveau. Als u mij dat even gunt, maak ik hier daar toch even een opmerking over. De openbare ruimte is van ons allemaal en het is niet alleen de verantwoordelijkheid van de gemeente om ervoor te zorgen dat die openbare ruimte zo netjes mogelijk is, maar van ons allemaal. Als ik dan kijk naar een aantal gebeurtenissen in de afgelopen weken met festiviteiten - als ik ze zo mag omschrijven - bijvoorbeeld in het Noorderplantsoen waar ontzettend veel inzet is op moeten plegen om dat weer netjes te maken, dan zou ik willen oproepen dat wij allemaal die verantwoordelijkheid voelen voor de openbare ruimte en het schoonhouden daarvan. Dat is een eerste opmerking. Het andere punt is over de samenwerking met de wijkbewoners en

allerlei initiatieven in buurten om te kijken of je dat ook veel meer samen met bewoners zou kunnen doen.

02:04:25

*Mevrouw Diks:* Een andere opmerking die gemaakt is, is over het openbreken van de straten. Daar is een aantal van u over begonnen en dat vinden wij vanuit het college ook erg begrijpelijk, eerlijk gezegd. Want het is wel wat rommelig geweest in de afgelopen periode. Ze hebben met een iets te grote regelmaat stoepen opengelegd. Dat heeft ook tot enig gepruttel geleid en vervolgens tot het opzetten van een soort coördinatie hierop. Die is ondertussen geregeld. En met partijen die de straten openleggen, zoals: het Waterbedrijf, KPN en energiebedrijven zijn er nu afspraken gemaakt om in een vroeger stadium met elkaar in overleg te gaan. Wie is nu wat van plan en vooral wanneer? Die onderlinge afstemming is nu veel beter geregeld. Dan is er nog het onderwerp gekomen over hittestress. Dat is één van de zaken in het wonen-werken programma Klimaatbestendig Groningen, net als ernstige waterlast, erger dan vroeger. Dat is één van de zaken die je veel gezamenlijker zou willen oppakken. Het afkoppelen van het regenwater dat ook op particulier niveau plaats zou kunnen vinden, zou misschien nog wat geïntensiveerd kunnen worden.

02:05:46

*Mevrouw Diks:* Het is zo dat elke liter schoon regenwater die in vuil rioolwater terechtkomt, ertoe leidt dat wij als gemeenschap twee keer niets hebben. Want de eerste keer is al dat prachtige water versneld afgevoerd naar het oppervlaktewater en de riolering. Het tweede punt is dat wij er met z'n allen veel meer voor moeten betalen. Dan zijn we twee keer onhandig. Daarnaast zijn we wel druk in overleg met bedrijventerreinen - zoals Euvelgunne en waar we vorig jaar al mee begonnen zijn - om samen tot een vergoeding te komen van gebieden. Dat loopt goed. We gaan op meer plekken dit overleg voeren om te kijken of we dit nog verder kunnen intensiveren. Groningen heeft maar tweeënzestig procent hergebruikt afval en dat had vijfenzeventig procent moeten zijn. Dat is herkenbaar. De grotere steden hebben het moeilijk om het hergebruik van het afval fors omhoog te brengen. Eén van de akelige verklaringen daarvoor kan zijn dat je al heel veel acties hebt ondernomen om tot die tweeënzestig procent te komen. Je hebt al veel tijd, moeite en geld moeten inzetten. Op het moment dat je naar die laatste vijfenzeventig procent wil komen, moet je ontzettend veel meer doen om daar te komen.

02:07:15

*Mevrouw Diks:* Dat is wel één van de praktische problemen bij het verhogen van het hergebruik. Het is wel evident dat dit een grondslag van het beleid is, want als we dat niet hadden gemoeten hadden we het ook gewild. Ik geloof dat meneer van der Glas zei dat het ons ook nog een half miljoen nadeel opleverde. Dan kom ik weer even terug bij de opmerking waarmee ik begon. Ook het afval is van ons allemaal. Niet scheiden kost ons elke dag geld en ben je twee drie keer dief van je eigen portemonnee. Papier kan je nog wel uit grijs halen, maar glas en groen niet meer. Omdat je het er niet uithaalt, heb je de opbrengst niet en moet je een meerkost betalen om dat grijze afval te verbranden. Ik geef het nog maar een keer mee. We zijn dapper bezig met het bijplaatsen van bakken. Dat gaat niet in één klap over de hele gemeente. Dat wordt wijks- en buurtgewijs uitgerold. Ook als het gaat om de blauwe papierbakken en de groene bakken. We hebben het vanmorgen al even over de evenementen gehad bij economie. Het is evident dat er grote effecten van de

coronacrisis op de evenementen zijn geweest. We zijn nadrukkelijk met elkaar en de evenementenorganisatoren in overleg om dat goed te monitoren zodat evenementen wel plaats kunnen blijven vinden.

02:08:37

*Mevrouw Diks:* We zijn allemaal in afwachting van de afbouw van de steunpakketten, want dan moeten we met z'n allen goed kijken naar wat er dan gaat gebeuren. Heel veel zaken zijn nu in de lucht gebleven door de hulp van de pakketten. We doen al veel: leges zijn kwijtgescholden, versneld bezig met vergunningsverlening, gesprekken met de evenementenbranche. Iedereen is dapper bezig om er alles aan te doen om die evenementen zo goed en zo kwaad mogelijk te laten voort bestaan. Dan even naar de opmerking van mevrouw de Wrede, en dat is de laatste, Voorzitter. Dank om aan mijn collega een compliment te geven voor het feit dat zij erin geslaagd is om in te zetten op dat boomkroonvolume en monitoring op dat niveau. Ter geruststelling van één ieder, maar ik denk vooral van mevrouw de Wrede, de kruidenmengsels zijn biologisch.

02:09:48

*Voorzitter:* Dank u wel, wethouder Diks. Tot slot wethouder Jongman.

02:09:52

*Mevrouw Jongman:* Dank u wel, Voorzitter. Wat betreft de ecologie, als je in algemene zin kijkt naar alle ruimtelijke ontwikkelingen die gaande zijn, betekent dit dat ecologie ook bij ieder project aan tafel zit in de verdere stappen en in contact met bijvoorbeeld de natuurorganisaties zodat we die gezamenlijk ontwikkelingen ter hand kunnen nemen en daarin de afwegingen in gezamenlijkheid kunnen maken, waarbij uiteindelijk het college wel besluit. Een tweede opmerking: in de ecologie van ontwerp tot beheer, proberen we ook de ecologische kwaliteiten te optimaliseren zodat je ze beter kan benutten of handhaven. Het komende jaar komt daarrond ook iets meer communicatie. Er gebeurt ontzettend veel en er is heel veel zichtbaar. Die één komma één hectare is niet een achttertuintje maar dat zijn ongeveer twee voetbalvelden. Ik weet niet of dat de achtertuin van mevrouw de Wrede is, maar dat is het afgelopen jaar toegevoegd en daar gaan we mee door. Ook ik had de opmerking dat het biologisch is, maar dan specifiek over de kruidhoek.

02:11:03

*Voorzitter:* Mevrouw de Wrede wil ingaan op de definitie van hectares geloof ik, of niet?

02:11:08

*Mevrouw de Wrede:* Nee, iets daarvoor. Maar gezien de grote oppervlakte van Groningen, vind ik één komma één hectare toch wel een beetje klein. Het stadspark is al honderdtachtig hectare. Daar is veel grasland. Het kan toch wel meer. Of ja, honderdveertig. What's in a...? Ik ben erg blij dat het biologisch is. Ik viel op de ecologie. Blablabla, ik weet niet meer precies wat de wethouder zei, maar: "Dan kunnen we het beter benutten en beheren". Wat verstaat u onder het benutten van de ecologie?

02:11:46

*Mevrouw Jongman:* Daar kunnen we het heel lang over hebben. Ik had het over het beter benutten en handhaven van de ecologische kwaliteit. Op het moment dat je ontwikkelingen ziet of ergens iets bouwt of verandert in de omgeving, kunnen we dan kijken wat daar gaande is. Hoe kunnen we dat benutten secundu handhaven? En ik gaf u al aan dat we daarin

een afweging maken. Het derde punt wat hiermee samenhangt is de GES. Anderen maakten daar ook opmerkingen over. We zijn bezig met een uitbreiding tot de hele gemeente. We hadden alleen de zeskaart oude gemeente Groningen. We doen dat ook met Haren en Ten Boer. Daar hebben we ook ecologische kwaliteiten toegevoegd, zoals u heeft kunnen lezen. We zijn nog wel heel druk bezig met de uitbreiding en de update van die huidige kaart. Het is een arbeidsintensief proces, waar heel hard aan wordt gewerkt. Ondertussen zijn we ook bezig met natuurinclusief bouwen, waar door de raad laatst ook een extra accent opgelegd is. Die beide projecten worden voortvarend ter hand genomen.

02:12:54

*Mevrouw Jongman:* U noemde het doelsoortenbeleid, en dat is onderdeel van die nieuwe GES. Dat komt daar allemaal in terug. U had nog één opmerking over het dierenwelzijnsbeleid. Dank voor uw geduld want het is helaas vertraagd, maar we zijn druk bezig met die herijking. We hopen daar bij u op terug te komen. Als laatste opmerking had u een technische vraag over blauwalg. Ik wil dit even benoemen omdat dit voor onze bewoners een lastig punt is. Er kan dan niet gerecreëerd of genoten worden. Het Waterschap is verantwoordelijk voor de waterkwaliteit, dus primair aanspreekpunt. Wij zijn dan eigenaar/beheerder en we werken samen met het Noorderzijlvest aan maatregelen om blauwalg te voorkomen. Bijvoorbeeld voor de Kardingerplas zijn we nu een actieplan aan het maken, zodat de mensen daar van de natuur secus het water kunnen genieten.

02:13:49

*Voorzitter:* Dat was het. Dank u wel. Meneer Dijk.

02:14:00

*De heer Dijk:* Voorzitter, ik zat een beetje te twijfelen. Het gaat over het verkeer. In heel wat jaarrekeningen zien we dat de verkeersveiligheid in buurten en wijken vanuit de gemeenteraad een soort prioriteit heeft. En iedere keer komen we daar niet aan toe. Ik noemde in mijn woordvoering een aantal niet behaalde of negatieve percentages. Dan is mijn vraag: vindt deze wethouder ook niet dat we in de toekomst daar als college of gemeenteraad meer middelen of instrumenten voor moeten inzetten? Keer op keer worden die doelen niet bereikt. Het is niet het eerste jaar.

02:14:39

*Voorzitter:* Wethouder Broeksma.

02:14:40

*De heer Broeksma:* Dank u wel, Voorzitter. Een aantal jaren hebben we negenenzeventig verkeersonveilige situaties geïdentificeerd. Daar is een top vijftientig en top tien uit voortgekomen. Naar gelang we middelen hebben, proberen we daar projecten op te realiseren al dan niet met de steun van de provincie of anderszins. We pakken aan wat we kunnen naar gelang de omvang van de portemonnee. Als u vindt dat we daar meer aandacht aan moeten besteden, zou dat kunnen. U weet ook dat wij radicale maatregelen voorstellen in onze mobiliteitsvisie. De fietsers veroorzaken niet het grootste gevaar, maar zijn misschien wel het makkelijkste slachtoffer van de te hard rijdende of hoeveelheid auto's die zich in de binnenstad of elders bevinden. We proberen dat beide te doen en die mobiliteitsvisie en de doorwaardbare stad gaan ons helpen om het verkeer structureel veiliger te maken. Dat is volgend jaar niet gerealiseerd. Het is schipperen met de omvang

van onze portemonnee, maar we willen ook niet steeds achter de feiten aanlopen. Hier ontstaat een onveilige situatie en vervolgens lossen we dat op. We willen het ook bij de wortel aanpakken. We proberen op beide sporen in te zetten.

02:16:08

*Voorzitter:* Dank u wel. Als dit de laatste opmerking was, dan ronden wij hierbij de meningsvormende bespreking af en mag u uw conclusies trekken, volgende week in de raad. Ik dank u allemaal hartelijk voor uw inbreng en sluit ik deze vergadering.